

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

26 בינואר 2006

234

כ"ו בטבת התשס"ו

עמוד

256 ..... הצעת חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006

הצעת חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006

מטרת החוק

1. מטרתו של חוק זה לקבוע כללים אחידים לענין הגשה וניהול של תובענות ייצוגיות, כדי לאפשר מימוש של זכות הגישה לבית המשפט, לציבור או לקבוצה של פרטים, לרבות לסוגי אוכלוסיה שאין בידם לפנות לבית המשפט כיחידים, ובדרך זו להבטיח אכיפה של הדין והרעתה מפני הפרתו, מתן סעד הולם לנפגעים מהפרה כאמור וניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות.

ד ב ר י ה ס ב ר

הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 (להלן - חוק הבנקאות (שירות ללקוח)); חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981 (להלן - חוק הפיקוח על עסקי ביטוח), חוק שכר שווה לעובדת ולעובד, התשנ"ו-1996 (להלן - חוק שכר שווה לעובדת ולעובד). עם חקיקת חוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן - חוק החברות), נקבע בו הסדר חדש לתחום ניירות הערך, ובוטל ההסדר שבחוק ניירות ערך. בהתאם, שונתה ההפניה שבחוק השקעות משותפות. לאחרונה הוכנס הסדר תובענות ייצוגיות גם לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998 (להלן - חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות) וכן לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005 (להלן - חוק הפיקוח על קופות גמל).

חקיקת הסדרי התובענה הייצוגית האמורים והפעלתם על ידי בתי המשפט עוררו שורה של בעיות, שהמרכזיות שבהן יפורטו להלן. הראשונה והיעיקרית היא כי הגדרת העילות בהסדרים הפרטניים המפורטים לעיל היא צרה מדי. כך, חוקים רבים מגבילים את התובענה הייצוגית ל"עילה לפי חוק זה", הגם שמרבית העילות המסדירות את התחום שבו מדובר פוזרות בחוקים אחרים או בדין הכללי. לפיכך, נעשו ניסיונות להרחיב את היקף העילות שבהן ניתן להגיש תובענה ייצוגית, באמצעות שימוש בהוראה

שבתקנה 29 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984. המצדדים בהרחבה זו גרסו כי בתקנה זו יש הסדר כללי להגשת תובענה ייצוגית בכל עילה. מחלוקת עקרונית זו הוכרעה ברוב דעות בפסק הדין ברע"א 3126/00 מדינת ישראל נ' א.ש.ת., פ"ד נז(3), 220 (להלן - ענין א.ש.ת.), שבו נקבע כי אין התקנה מאפשרת הגשת תובענה ייצוגית במתכונתה המודרנית. שופטי הרוב הסתייגו מכינון הסדר כללי של תובענה ייצוגית על דרך של תקנת סדר דין. שופטי המיעוט סברו כי כל עוד לא הוסדר העניין בחקיקה, ניתן להשתמש בתקנה האמורה כהסדר כללי להגשת תובענה ייצוגית. פסק הדין בענין א.ש.ת. קיבל אישור בדנ"א 5161/03, שבו הביע בית המשפט העליון תקווה באשר לקידום הליכי החקיקה שיסדירו את הסוגיה.

בעיה שניה שהתעוררה היא שההסדרים שבחוקים השונים, הגם שבעיקרם של דבר הם דומים מאוד זה לזה, נבדלים זה מזה בענינים שונים, לרבות בעניני נוסח,

מבוא

תובענה ייצוגית היא הליך שבו אדם או גוף תובעים בשמם של אנשים אחרים מן הציבור, שתביעות כל אחד מהם דומות או זהות זו לזו, מבלי לקבל הסמכה מראש לפעול בשם אותם אנשים. הליך הייצוגי שורשים היסטוריים באנגליה. עם זאת, התובענה הייצוגית במתכונתה המודרנית הגיעה לכלל גיבוש ראשון בארצות הברית. במשך השנים היא אומצה במדינות נוספות שבהן נוהג המשפט המקובל, ובהן כמה ממחוזות קנדה, אוסטרליה, ניו זילנד.

התובענה הייצוגית היא כלי חשוב להגברת האכיפה של זכויות, שלגביהן התביעה הפרטנית אינה הליך יעיל ומעשי, ובכלל זה תביעות שסכומן זניח לעומת עלות התביעה, או תביעות הסובלות ממחסומי תביעה אחרים. התובענה הייצוגית היא כלי חשוב לתביעת זכויות של ציבור גדול הנפגע ממעשה של גורם אחד המרכז בידו כוח רב. היא מיועדת להביא בצד אכיפת הזכויות גם להרתעה אותם גורמים מפגיעה בזכויות של רבים. לתובענה הייצוגית נודע תפקיד חשוב בתחום הצרכנות לסוגיו, בתחום איכות הסביבה, בתחום הביטחון הסוציאלי וכן בתחום ניירות הערך. בנוסף, לתובענה הייצוגית יתרון גם בחיסכון הרב למערכת הניהול הליכיים דומים, הקלת העומס על בתי המשפט וכן בהימנעות מפסיקה סותרת.

בצד יתרונותיה של התובענה הייצוגית לוקה היא גם בחסרונות, שעיקרם נובע מכך שחברי הקבוצה שבשמם מנוהלת התובענה לא ייפו את כוחו של מי שמנהל אותה לייצגם.

בארץ הוכרה מפורשות התובענה הייצוגית במספר חוקים. ההכרה בה היתה בתחומי משפט מיוחדים שבהם עסקו אותם חוקים. בשנת 1988 אומץ לראשונה בארץ הסדר של תובענה ייצוגית בתיקון מס' 9 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - חוק ניירות ערך). בשנת 1992 נקבע בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994 (להלן - חוק השקעות משותפות), הסדר של תובענה ייצוגית על דרך של הפניה להסדר שבחוק ניירות ערך. בשנת 1996 הוכנס הליך התובענות הייצוגיות לשורה של חוקים ספציפיים נוספים, (חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981 (להלן - חוק הגנת הצרכן), חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן - חוק ההגבלים העסקיים); חוק

“ארגון” – תאגיד, למעט תאגיד שהוקם על פי דין, או הקדש, הקיימים ופועלים במשך שנה לפחות, באופן סדיר, לקידום מטרה ציבורית, ושנכסיהם והכנסותיהם משמשים להשגת המטרה הציבורית בלבד, ובלבד שפעילותם אינה מטעם מפלגה או בזיקה למפלגה או לשם קידום מטרה פוליטית או מפלגתית;

“בא כוח מייצג” – עורך דין, המייצג מבקש או תובע מייצג, בבקשה לאישור או בתובענה ייצוגית, לפי הענין;

ד ב ר י ה ס ב ר

הספציפיים. אחת הבעיות הקשות ביותר ביישומן של התובענות הייצוגיות היא בפיקוח על הסכמי הפשרה בין צדדים לתובענה. תובענות ייצוגיות רבות מסתיימות בפשרות, מרביתן בלא קיום דיון מלא בבקשות לאישורן. הפשרות הן על כן, בפועל, התוצר של ההליך. העדר פיקוח ראוי עלול להכשיל את המכשיר כולו. ההסדרים הקיימים נעדרים הנחיה מספיקה לגבי תפקיד הפיקוח של בית המשפט, וכן חסרים כלים מסייעים במלאכת הפיקוח, שהיא מלאכתו העיקרית של בית המשפט הדין בתובענה ייצוגית.

התפיסה הכללית שאותה ביקש החוק המוצע לקדם היא שיש לעודד תובענות ייצוגיות ראויות ולהסיר מחסומים דיוניים מעל דרכן. בצד זאת, יש להתמודד כראוי עם סיכונים לניצול המכשיר לעשיית רווח בלא השגת תועלת לציבור. בנוסף, ההליך הייצוגי נחזה לאו דווקא כהסדר דיוני של ניהול תביעות, אלא בראש וראשונה ככלי לקידום אינטרסים ציבוריים. חלק ניכר מהשינויים שנעשו בחוק המוצע משקפים תפיסה זו.

סעיף 1 מכשיר התובענות הייצוגיות מהווה, מנגנון יעיל לאכיפת הדין, משום שהתובענה הייצוגית מאפשרת דיון אחד בענינה של קבוצה אשר נפגעה מהפרתו של הדין.

מטרת החוק המוצע היא ליצור מסגרת אשר תאפשר לציבור או לקבוצה של פרטים, לרבות לאוכלוסיות שאין בידן לפנות לבית המשפט כיחידים, מימוש של זכות הגישה לבית המשפט, וזאת כדי להבטיח אכיפה יעילה של הדין, מתן סעד הולם לנפגעים מהפרתו ויצירת הרתעה מפני הפרתו. מטרה נוספת שעומדת בבסיס החוק היא קידום ניהול יעיל, הוגן וממצה של התובענה הייצוגית.

סעיף 2 להגדרה “ארגון”

מוצע להרחיב מההסדרים הקיימים ולקבוע כי תאגיד קיים ופועל, במשך תקופה של שנה לפחות, באופן סדיר, לקידום מטרות ציבוריות יוכר כ”ארגון” אשר רשאי להגיש תובענה ייצוגית, מבלי שיצטרך להוכיח כי יש לו עילת תביעה אישית (ראה סעיף 4 להצעת החוק). זאת, כאשר נכסי ההתאגדות והכנסותיה משמשים להשגת מטרה ציבורית בלבד וכאשר פעולתם אינה מטעם מפלגה או בזיקה למפלגה או לשם קידום מטרה פוליטית או מפלגתית.

הבדלים אלה עוררו ביקורת מלומדים. בתי המשפט נאלצו להידרש לשאלה אם מדובר בהבדלים מכוונים שיש לעמוד עליהם או שניתן להקיש מהסדר אחד לשני.

בעיה שלישית שהתעוררה, היא קיומם של חסרים בהסדרים הקבועים לגבי התובענה הייצוגית. נזכיר את העיקריים שבהם – חסרה הסדרת מעמדם של ארגונים למטרות ציבוריות בתובענות ייצוגיות; ההסדר הנוגע לאישור פשרה בתובענה ייצוגית אינו מעניק הגנה מספיקה מפני “בעיית הנציג” המתעצמת בשלב גיבוש פשרה בתובענה; אין הסדר מספיק לגבי הסתלקות מהבקשה לאישור התובענה כנגד תשלום; אין הסדר של ניהול תובענות ייצוגיות בדרך של הצטרפות לקבוצה (המוכר בספרות ובפסיקה כהסדר מסוג opt-in) במקרים המתאימים; אין התייחסות למצב שבו מוגשות מספר תובענות ייצוגיות באותן עילות.

החוק המוצע נועד ליתן מענה לבעיות האמורות. החוק הוא חוק מקיף וכללי וככזה הוא נתן פתרון לבעיה הראשונה. הוא מסדיר את שאלת היקף הענינים שבהם ניתן להגיש תובענה ייצוגית. בעניין זה הועדף מודל הדרגתי שלפיו מפורטים בתוספת לחוק הענינים שבהם ניתן להגיש תובענות ייצוגיות. תפיסת החוק היא שעדיפה בחינה נפרדת של התאמת ההליך לכל תחום בנפרד, תוך בחינה מהותית של מידת קשיי האכיפה שמעורר התחום, אמצעי האכיפה האלטרנטיביים, התועלת הכוללת שבהליך הייצוגי לקידומו של תחום מסוים, והסיכונים הכרוכים בהפעלתו באותו תחום. מוצע להקנות לשר המשפטים (להלן – השר) סמכות להרחיב את התוספת, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת. בתוספת המוצעת נכללים כל התחומים שלגביהם ניתן להגיש תובענה ייצוגית כיום, תוך הסרת המגבלות על היקף העילות באותו תחום במקרים המתאימים. כמו כן הוספה בתוספת שורה ארוכה של נושאים ועילות, חלק ניכר מהם בתחום הביטחון הוסיציאלי, שלא ניתן להגיש לגביהם תובענה ייצוגית כיום, ובכך באה לביטוי הגישה כי הליך התובענה הייצוגית אינו מיוחד לתחום הצרכני, וכי יש לו תפקיד חשוב באכיפת הדינים העוסקים בביטחון הוסיציאלי.

החוק קובע הסדר אחיד לכל התובענות הייצוגיות, ובכך הוא עונה על הבעיה השנייה.

באשר לשיפור ההסדרים הקיימים – החוק המוצע מבקש להסדיר את החסרים הקיימים כיום בחוקים

"בית משפט" – לרבות בית דין לעבודה;
 "בקשה לאישור", "מבקש" – כמשמעותם בסעיף 5(א);
 "חוק הגנת הצרכן" – חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981;
 "חוק ההגבלים העסקיים" – חוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988;
 "חוק החברות" – חוק החברות, התשנ"ט-1999;²
 "חוק הפיקוח על הביטוח" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981;³
 "חוק הפיקוח על קופות גמל" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;⁴
 "חוק השקעות משותפות בנאמנות" – חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994;⁵
 "חוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות)" – חוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב-1992;⁶
 "חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה" – חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988;⁷
 "חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות" – חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998;⁸
 "חוק שכר שווה לעובד ולעובד" – חוק שכר שווה לעובד ולעובד, התשנ"ו-1996;⁹
 "חברה מנהלת", "עמית" – כהגדרתם בחוק הפיקוח על קופות גמל;
 "מבטח", "סוכן ביטוח" – כהגדרתם בחוק הפיקוח על הביטוח;
 "פנקס" – כמשמעותו בסעיף 28;
 "רשות ציבורית" – גוף המנוי בתוספת הראשונה;

ד ב ר י ה ס ב ר

במסגרת המוסמכים לרון בתובענות ייצוגיות, בנוסף לבתי המשפט כמשמעותם בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, גם בתי דין לעבודה, המוסמך גם היום לרון בתובענות ייצוגיות לפי סעיף 11 לחוק שכר שווה לעובד ולעובד.

להגדרה "רשות ציבורית" ולתוספת הראשונה

במסגרת הצעת החוק מוצע, כי גם גוף המנוי בתוספת הראשונה לחוק יוכל להגיש תובענה ייצוגית בהתאם לחוק. זאת, מאחר שגופים אלו אמונים על שמירה על אינטרס הציבור בתחום סמכותם. כך, מוצע לכלול במסגרת הגדרה זו את נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (לה מוקנית היום סמכות להגיש תובענות ייצוגיות בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות) ונציבות שוויון הזדמנויות בעבודה.

רשות ציבורית, כמו ארגון, פטורה מהוכחת עילת תביעה אישית לפי סעיף 4.

כמו כן, מוצע להקנות לשר סמכות לשנות את התוספת בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

מוצע כי גם הקדש יוכל להגיש תובענות ייצוגיות כ"ארגון", אם הוא עומד בתנאים האמורים, הגם שעל פי הפסיקה הקדש אינו נחשב כתאגיד.

עם זאת מוצע כי תאגיד שהוקם על פי דין לא ייחשב כארגון לענין החוק המוצע, לאור אופיו המיוחד של תאגיד כאמור; תאגיד כאמור שיימצא ראוי להגיש בקשה לאישור ניהול תובענה כתובענה ייצוגית, עשוי להיוסף לרשימת הגופים שבתוספת הראשונה המוצעת.

להגדרה "בית משפט"

מאחר שהחוק החדש קובע הסדר כולל לניהולן של תובענות כתובענות ייצוגיות, בתחומים הנמצאים בתחום סמכותו של בתי משפט שונים, בהתאם לכללי הסמכות המקומית והעניינית הרגילים, מוצע לכלול

- ¹ ס"ח התשמ"א עמ' 248.
- ² ס"ח התשמ"ח, עמ' 128.
- ³ ס"ח התשנ"ט, עמ' 189.
- ⁴ ס"ח התשמ"א, עמ' 208.
- ⁵ ס"ח התשס"ה, עמ' 880.
- ⁶ ס"ח התשנ"ד, עמ' 308.
- ⁷ ס"ח התשנ"ב, עמ' 184.
- ⁸ ס"ח התשמ"ח, עמ' 38.
- ⁹ ס"ח התשנ"ח, עמ' 152.
- ⁹ ס"ח התשנ"ו, עמ' 308.

"תאגיד בנקאי" – כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981¹⁰;

"תובע מייצג" – מי שמייצג קבוצת בני אדם בתובענה ייצוגית;

"תובענה ייצוגית" – תובענה המנוהלת בשם קבוצת בני אדם, שלא ייפו מראש את כוחו של מי שמנהל את התובענה, לייצגם, ואשר מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה;

"השר" – שר המשפטים.

3. (א) לא תוגש תובענה ייצוגית, אלא בתביעה כמפורט בתוספת השניה או בענין שנקבע בהוראת חוק מפורשת כי ניתן להגיש בו תובענה ייצוגית.

הגשת תובענה ייצוגית

(ב) הגשת תובענה ייצוגית טעונה אישור בית משפט, ויחולו על הגשתה וניהולה ההוראות לפי חוק זה.

4. (א) המנויים בפסקאות (1) או (2) שלהלן, רשאים להגיש בקשה לאישור ניהול תובענה כתובענה ייצוגית, כמפורט באותן פסקאות:

הרשאים להגיש תובענה ייצוגית

(1) אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א) – בשם קבוצה שלכל אחד מן הנמנים עמה יש אותה עילה;

(2) רשות ציבורית או ארגון – בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א) שבתחום אחת המטרות הציבוריות שבהן עוסקים הרשות הציבורית או הארגון, לפי הענין, בשם קבוצה שלכל אחד מן הנמנים עמה יש עילה בתביעה או בענין כאמור.

ד ב ר י ה ס ב ר

קובעת את העיקרון שלפיו קביעת הסדר בענין תובענות ייצוגיות מצריך חקיקה ראשית. עם זאת, גם על כל הסדר אחר בענין תובענה ייצוגית יחולו הוראות החוק המוצע.

סעיף קטן (ב)

סעיף קטן זה חוזר על הדרישה המקדמית הקיימת גם כיום בהסדרים השונים, שלפיה ניהול תובענה כתובענה ייצוגית טעון אישור בית המשפט, אשר יבדוק אם התקימו התנאים הנדרשים לכך (ראה לענין זה את סעיף 8 להצעת החוק).

סעיף 4 הסעיף המוצע קובע מי רשאי להגיש תובענה ייצוגית בשם קבוצת בני אדם, ומה עליו להראות כאשר אחד מיסודות העילה הוא נזק. פסקה (1) חוזרת למעשה, על העיקרון המוכר כיום בחוקים הספציפיים, שלפיו נדרש התובע המייצג לעילה אישית כתנאי להגשת תובענה ייצוגית. פסקה (2) מרחיבה את הקבוע בהסדרים הספציפיים הקיימים כיום, ומאפשרת הגשת תובענה ייצוגית גם על ידי רשות ציבורית כהגדרתה בסעיף 2. זאת, גם כאשר אין לה עילת תביעה אישית. בכך באה לידי ביטוי התפיסה שהתובענה הייצוגית היא כלי לקידום אינטרסים ציבוריים.

באשר להוכחת העילה כאשר אחד מיסודותיה הוא קיומו של נזק, ההסדר המוצע מאפשר לתובע לבחור בין שתי חלופות: האחת, לפיה די בכך שיוכיח לכאורה את נזקו ואין עליו חובה להוכיח את נזקם של כל החברים

להגדרה "תובע מייצג" ו"תובענה ייצוגית"

ההגדרה "תובענה ייצוגית" כוללת את הרכיבים ההכרחיים לקיומה של תובענה ייצוגית, והם, קיומה של קבוצת בני אדם, העדר ייפוי כוח מראש וקיומן של שאלות מהותיות משותפות של עובדה או משפט.

סעיף 3 לסעיף קטן (א)

כאמור במבוא, תחולתו של החוק המוצע מוגבלת לאותם ענינים המנויים בתוספת השניה. בענין זה הועדף מודל הדרגתי שבו ייוספו בשלבים עילות, נושאים ותחומים. תפיסת החוק היא שעדיפה בחינה נפרדת של התאמת ההליך לכל תחום בנפרד, תוך בחינה מהותית של מידת קשיי האכיפה שמעורר התחום, אמצעי האכיפה האלטרנטיביים ועוד. רשימת הענינים המנויים בתוספת ניתנת להרחבה על ידי השר, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת. בתוספת המוצעת נכללו בשלב זה כל התחומים המוכרים כיום, תוך הסרת המגבלות על היקף העילות באותו תחום במקרים המתאימים. כמו כן, הוספה שורה ארוכה של נושאים ועילות. חלק ניכר מהם בתחום הביטחון הסוציאלי. מאחר שמטרת הצעת החוק היא, בין השאר, להגדיר את היקף הענינים שבהם ניתן להגיש תובענות ייצוגיות, מוצע לקבוע במפורש כי תובענה ייצוגית לא תוגש אלא לפי הוראות החוק המוצע, ככל שאין בחוק אחר הוראה מפורשת לענין זה. הוראה זו

¹⁰ ס"ח התשמ"א עמ' 232.

(ב) לענין סעיף זה כאשר אחד מיסודות העילה הוא נזק –

(1) בבקשה שהוגשה בידי אדם כאמור בסעיף קטן (א)(1) – די בכך שהמבקש יראה כי נגרם לו לכאורה נזק או כי קיימת אפשרות סבירה שנגרם נזק לחברי הקבוצה שבשמה הוגשה הבקשה;

(2) בבקשה שהוגשה בידי רשות או ארגון כאמור בסעיף קטן (א)(2) – די בכך שהמבקש יראה כי קיימת אפשרות סבירה שנגרם נזק לחברי הקבוצה שבשמה הוגשה הבקשה.

בקשה לאישור
ניהול תובענה
ייצוגית

5. (א) המבקש לנהל תובענה כתובענה ייצוגית (בחוק זה – המבקש) יגיש לבית המשפט בקשה בכתב לאישור ניהול התובענה כתובענה ייצוגית (בחוק זה – בקשה לאישור). ויצרף לבקשה את נוסח התובענה; השר רשאי לקבוע הוראות בדבר אופן הגשת בקשה לאישור, הפרטים שיש לכלול בה והמסמכים שיש לצרף אליה.

(ב) בטרם הגשת בקשה לאישור, יבדוק המבקש בפנקס אם רשומה בו בקשה לאישור או תובענה ייצוגית שהשאלות המהותיות של עובדה או משפט המתעוררות בה, כולן או חלקן, זהות או דומות בעיקרן לשאלות המהותיות המתעוררות בבקשתו לאישור; מצא המבקש כי רשומה בפנקס בקשה לאישור או תובענה ייצוגית שהשאלות המהותיות המתעוררות בה זהות או דומות כאמור, יציין בבקשתו לאישור את פרטי הבקשה או התובענה כאמור, וכן יציין אם היא תלויה ועומדת או אם נדחתה או נמקה.

(ג) בקשה לאישור תוגש לבית המשפט אשר לו הסמכות העניינית לדון בתביעה שסכומה או שווי נושאה הוא כסכום או כשווי המצטבר של תביעותיהם של כל הנמנים עם הקבוצה שבשמה מוגשת הבקשה.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף קטן (ב)

הסעיף מטיל חובה על מגיש בקשה לאישור לבדוק בפנקס התובענות הייצוגיות שינהל מנהל בתי המשפט לפי סעיף 28 לחוק המוצע (להלן – הפנקס) אם קיימת בו בקשה לאישור או תובענה ייצוגית שהשאלות המהותיות של עובדה או משפט העולות בה, כולן או חלקן, זהות או דומות בעיקרן לשאלות המהותיות העולות בבקשתו לאישור. בנוסף לחובת הבדיקה, מוטלת על המבקש החובה למסור על כך הודעה לבית המשפט, הכל כפי שייקבע בתקנות. מטרת הסעיף היא למנוע דיונים כפולים בתובענות ייצוגיות המעלות אותן עילות תביעה. זאת, כדי למנוע כפל דיון ופסיקות סותרות בבתי המשפט (ראה לענין זה גם את סעיף 7 להצעת החוק).

סעיף קטן (ג)

מטרת סעיף קטן זה היא להבהיר למי מוקנית הסמכות העניינית לדון בתובענה ייצוגית. נקבע כי לענין הסמכות העניינית, יראו את סכום התביעה או שווי נושא התביעה כסכום או כשווי המצטבר של תביעותיהם של כל חברי הקבוצה שבשמה מוגשת הבקשה.

(דרישה דומה קיימת במרבית מההסדרים הקיימים); השניה, להראות כי לכאורה קיימת אפשרות סבירה, שהיא רמה פחותה יותר של הוכחה מהוכחה "לכאורית", שנגרם נזק לחברי הקבוצה, אך התובע אינו נדרש להוכיח את נזקם של כל חברי הקבוצה, שכן בפועל דרישה כאמור היתה חוסמת אפשרות של הגשת תובענות ייצוגיות בעילות מסוג זה (כך, למשל, בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות נקבע לענין זה כי מקום שעילת התובענה היא נזק, די בכך שהתובע יראה כי נגרם נזק לאדם עם מוגבלות).

כאשר התובע הוא רשות ציבורית או ארגון, מאחר שגוף וארגון אינם סובלים מנוק בדרך כלל, די בכך שיראה לכאורה, לענין הנזק, כי קיימת אפשרות סבירה שנגרם נזק לחברי הקבוצה, אך גם כאן התובע אינו נדרש להוכיח את נזקם של כל חברי הקבוצה.

סעיף 5 סעיף קטן (א)

הסעיף המוצע קובע כי על המבקש לנהל תובענה כתובענה ייצוגית להגיש לבית המשפט בקשה לאישור התובענה כתובענה ייצוגית (להלן – בקשה לאישור). בצירוף נוסח התובענה. פרטי הבקשה והמסמכים שיש לצרף אליה יפורטו בתקנות.

6. הוגשה בקשה לאישור, ישלח המבקש הודעה למנהל בתי המשפט בדבר הגשת הבקשה כאמור, ויצרף להודעה העתק מהבקשה ומנוסח התובענה נושא הבקשה; השר רשאי לקבוע הוראות בדבר אופן מסירת ההודעה לפי סעיף זה והפרטים שיש לכלול בה, וכן בדבר החובה למסור הודעה כאמור, דרך כלל או לסוגים של בקשות לאישור, לגוף או לבעל תפקיד אחר, כפי שיקבע.

7. (א) (1) מצא בית המשפט שאליו הוגשה בקשה לאישור, כי תלויה ועומדת בקשה לאישור קודמת או תובענה ייצוגית קודמת אשר מתעוררות בה שאלות משותפות של עובדה או משפט, זוהות או דומות בעיקרן לשאלות המתעוררות בבקשה לאישור, רשאי הוא, אם ראה שהדבר מוצדק בניכוח הענין, להעביר את הדיון בבקשה לאישור לבית המשפט שאליו הוגשה הבקשה או התובענה הייצוגית, הקודמת, ואם נקבע השופט או המותב שידון בבקשה או בתובענה כאמור – לאותו שופט או מותב.

(2) מצא בית המשפט כי מתקיים האמור בפסקה (1), והיתה הקבוצה שבשמה הוגשה הבקשה לאישור המאוחרת זהה או דומה בעיקרה לקבוצה שבשמה הוגשה הבקשה לאישור או התובענה הייצוגית, הקודמת, יורה בית המשפט על העברת הדיון בבקשה לאישור המאוחרת לבית המשפט שאליו הוגשה הבקשה לאישור או התובענה הייצוגית, הקודמת.

ד ב ר י ה ס ב ר

המשפט (ראה לענין זה רע"א 3765/01 הפניקס הישראלי חברה לביטוח בע"מ נ' אלכסנדר קפלן ואח', תקדין עליון 2002(1), 860, וכן בג"ץ 6845/00 נב איתנה ואח' נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד נו(6), 663, אם שם דובר במקרה שבו הוגשה לבית הדין לעבודה תובענה בענין שהיה תלוי ועומד במסגרת עתירה לבג"צ).

סעיף קטן (א)

מוצע להקנות לבית המשפט שאליו הוגשה בקשה לאישור, סמכות להורות על העברת הדיון לבית משפט שאליו הוגשה תובענה ייצוגית קודמת או בקשה לאישור קודמת. כאן מוצע להבחין בין שני מקרים – הראשון, במקרה בו נוכח בית המשפט כי קיימת בקשה לאישור או תובענה ייצוגית, קודמת, אשר עולות בה שאלות משותפות של עובדה או משפט זוהות או דומות בעיקרן לשאלות העולות בבקשה המאוחרת. במקרה כזה לבית המשפט שיקול דעת האם להעביר את הדיון לבית המשפט שאליו הוגשה התובענה הייצוגית או הבקשה המוקדמת. השני, כאשר נוכח בית המשפט בנוסף לקבוע במקרה הראשון, כי גם הקבוצה שבשמה הוגשה הבקשה לאישור המאוחרת היא זהה או דומה בעיקרה לקבוצה שבשמה הוגשה הבקשה לאישור הקודמת או התובענה הייצוגית הקודמת. במקרה כזה מוצע כי בית המשפט יורה על העברת הדיון לבית המשפט שאליו הוגשה הבקשה או התובענה הקודמת, שכן במקרה השני מידת הזוהות בין הבקשה לאישור או התובענה הקודמת לבין הבקשה המאוחרת רבה יותר מאשר במקרה הראשון, ולכן גוברת ההצדקה לביורר מאוחד של שני ההליכים, בהתאם להוראות סעיף קטן (ב).

6 סעיף מוצע לחייב את המבקש לנהל תובענה כתובענה ייצוגית לשלוח למנהל בתי המשפט, כמי שמנהל את הפנקס (ראה סעיף 28 ודברי ההסבר לסעיף זה), הודעה בדבר הגשת בקשה לאישור, עותק מהבקשה לאישור ועותק מנוסח התובענה. המרשם נועד ליצור תיאום בין תובענות ייצוגיות באותם עניינים וכן לשמש מקור מידע מרוכז על תובענות ייצוגיות, אשר יהיה נגיש לציבור. זאת, בין השאר, מאחר שתובענה ייצוגית עוסקת בנושאים הנוגעים לציבור רחב.

כיום בחלק מההסדרים הספציפיים מופיעה החובה למסור הודעה על דבר הגשת תובענה ייצוגית גם למוסד ממוסדות המדינה המפקח על יישום ואכיפת החוק בו מופיע ההסדר. כך למשל, בחוק ההגבלים העסקיים (לממונה על הגבלים עסקיים), בחוק הבנקאות (שירות ללקוח) (למפקח על הבנקים), בחוק החברות (לרשות לניירות ערך), ובחוק הפיקוח על עסקי ביטוח (למפקח על הביטוח). כמו כן, כיום קיימת חובה לשלוח הודעה ליועץ המשפטי לממשלה על הגשת תובענה ייצוגית. במקום ההוראות האמורות מוצע נוסח גמיש אשר מסמיך את השר לקבוע בתקנות חובת מסירת הודעה לגוף או לבעל תפקיד. בדרך זו ניתן יהיה לבחון מעת לעת את הצורך בהעברת הודעות לגופים ולבעלי תפקידים שונים.

יצוין כי סמכות דומה הוקנתה לשר בסעיף 18(ג) המוצע, בנוגע לקביעת הגורם שאליו יימסר הסדר פשרה שאליו הגיעו הצדדים (ר' להלן דברי ההסבר לסעיף 18).

7 סעיף מטרת הסעיף למנוע דיונים כפולים בתובענות ייצוגיות המעלות אותן עילות תביעה. זאת, כדי למנוע כפל דיון ופסיקות סותרות בבתי

(ב) על בית משפט שאליו הועבר הדיון כאמור בסעיף קטן (א) יחולו ההוראות כמפורט להלן, לפי הענין:

(1) לענין בקשה לאישור קודמת שטרם החל הדיון בה – בית המשפט רשאי להורות על צירוף הבקשה לאישור המאוחרת לבקשה לאישור הקודמת ולדון בהן יחדיו, או על מחיקת אחת הבקשות, כולה או חלקה, ורשאי הוא להורות על צירוף או החלפה של המבקש או של בא הכוח המייצג, והכל כדי שענינה של הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הטובה והיעילה ביותר;

(2) לענין בקשה לאישור קודמת שהחל הדיון בה – בית המשפט רשאי להורות כאמור בפסקה (1), ובלבד שלא יורה על החלפת מי שהגיש את הבקשה לאישור הקודמת או בא הכוח המייצג, אלא אם כן שוכנע שהדבר דרוש כדי שענינה של הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הטובה והיעילה ביותר;

(3) לענין תובענה ייצוגית קודמת שהוגשה בשם אותה קבוצה, כולה או חלקה – בית המשפט יורה על מחיקת הבקשה לאישור המאוחרת, כולה או חלקה, ואולם רשאי הוא להורות אחרת מטעמים מיוחדים שיירשמו, ובלבד שלא יורה על צירוף עילות תביעה נוספות או חברי קבוצה נוספים, אלא אם כן מצא כי התקיימו, לגבי עילות התביעה או חברי הקבוצה כאמור, כל התנאים וההליכים הנדרשים לפי חוק זה לשם אישור ניהול התובענה כתובענה ייצוגית; הורה בית משפט על צירוף כאמור, יראו את החלטתו כהחלטה בבקשה לאישור.

(ג) בית המשפט לא יורה כאמור בפסקאות (1) עד (3) של סעיף קטן (ב), אלא לאחר שנתן לצדדים הזדמנות לטעון את טענותיהם לענין זה.

8. (א) בית המשפט יאשר ניהול תובענה כתובענה ייצוגית, אם מצא שהתקיימו כל תובענה לניהול המשפט בית המשפט ייצוגית תובענה ייצוגית אלה:

ד ב ר י ה ס ר

סעיף קטן (ב)

להידון כתובענה ייצוגית ולפיכך, ראוי כי ברירת המחדל תהיה מחיקתה של בקשת האישור המאוחרת. עם זאת, ראוי כי לבית המשפט יהיה שיקול דעת להורות אחרת, מטעמים מיוחדים שיירשמו. עם זאת, מוצע לקבוע במפורש כי לא יצורפו עילות תביעה נוספות או חברי קבוצה נוספים, אלא אם כן התקיימו לגביהם כל התנאים וההליכים הנדרשים לפי חוק זה לשם אישור ניהול התובענה כייצוגית. כך, יהיה על בית המשפט לבחון, בין השאר, את קיומם של התנאים המפורטים בסעיף 8 ומאחר שצירוף כאמור כמוהו כהחלטה יש לפרסם את פרטי ההחלטה בענין זה לפי הוראות סעיף 12.

סעיף קטן (ג)

מוצע, כי בית המשפט יפעיל את הסמכויות המוקנות לו בסעיף קטן (ב), רק לאחר שנתן לצדדים הזדמנות לטעון טענותיהם לענין זה.

סעיף קטן (א) 8

סעיף קטן זה קובע את התנאים המקדמיים למתן אישור בית המשפט לניהול תובענה כתובענה ייצוגית. בבואו לאשר את ניהול התובענה כתובענה ייצוגית על בית המשפט לבחון קיומם של התנאים הקבועים בסעיף 4 וכן התנאים הקבועים בסעיף זה.

סעיף זה מנחה את בית המשפט שאליו הועברה בקשה לאישור מאוחרת, בשל כך שכבר מתבררת בפניו בקשה לאישור או תובענה ייצוגית קודמת. בהקשר זה מוצע ליצור הבחנה בין שלושה מצבים: האחד, מקרה שבו טרם החל הדיון בבקשה לאישור הקודמת. במקרה כזה, לבית המשפט תהיה סמכות להורות על צירוף הבקשה לאישור המאוחרת לקודמת, ולדון בהן יחדיו, או על מחיקת אחת הבקשות, כולה או חלקה, וכן יהיה בית המשפט רשאי להורות על צירוף או החלפה של תובע מייצג ושל בא כוחו והכל כדי שענינה של הקבוצה ייוצג בדרך הטובה והיעילה ביותר.

המצב השני – מקרה שבו החל כבר הדיון בבקשה הקודמת, אך היא טרם אושרה ואז לבית המשפט תהיה סמכות להורות על הצירוף או על המחיקה כאמור במצב הראשון, אלא שהוא לא יוכל להורות על החלפת התובע המייצג או בא כוחו שהגישו את הבקשה הקודמת, אלא אם כן שוכנע שהדבר דרוש לטובת הקבוצה.

המצב השלישי – מקרה שבו אושר ניהולה של התובענה הקודמת הייצוגית הקודמת ומתנהלת כזו בפני בית המשפט. במקרה כזה בית המשפט כבר הכריע למעשה כי התובענה שבה הוא דן ראויה, לפחות לכאורה,

- (1) התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה, ויש אפשרות סבירה שהן יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה;
- (2) תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;
- (3) קיים יסוד סביר להניח שהמבקש ובא הכוח המייצג ייצגו בדרך הולמת את ענינם של כלל חברי הקבוצה; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בענין זה;
- (4) קיים יסוד סביר להניח שהמבקש ובא הכוח המייצג ייצגו בתום לב את ענינם של כלל חברי הקבוצה.

(ב) בית המשפט רשאי לאשר ניהול תובענה כתובענה ייצוגית אף אם לא התקיים התנאי האמור בסעיף קטן (א)3 או (א)4, אם מצא כי ניתן להבטיח ייצוג הולם לחברי הקבוצה שבשמה הוגשה התובענה, בדרך של צירוף תובע מייצג או בא כוח מייצג או החלפתם, או בדרך אחרת; אישר בית המשפט ניהול תובענה בהתאם להוראות סעיף קטן זה, ייתן בהחלטתו הוראות בדבר הבטחת מתן ייצוג הולם לחברי הקבוצה כאמור.

ד ב ר י ה ס ב ר

פסקאות (3) ו-1

פסקה (3) חוזרת על הדרישה המופיעה בהסדרים הספציפיים בדבר הולמות הייצוג בידי התובע המייצג, ומבהירה כי הדרישה שבמסגרת בחינת הולמות הייצוג מתייחסת גם אל בא כוחו של התובע המייצג. כידוע, פעמים רבות עורך הדין הוא שיוזם ומנווט את התובענה הייצוגית, ולא התובע. למעשה, כיום גם בתי משפט בישראל בוחנים במסגרת תנאי זה לעתים גם את עורך דינו של התובע (ר' לדוגמה, ת.א. (ת"א) 1252/93, אנליסט אי.אמ.אס. ניהול קרנות בנאמנות (1986) בע"מ נ' מדינת ישראל ואח' (תקדין מחוזי 210, 294).

בנוסף, מוצע בפסקה (4) כי במסגרת בחינת התנאים לאישור התובענה יתייחס בית המשפט לתום ליבם של התובע המייצג ובא כוחו. בחוקים הספציפיים מופיע מבחן תום הלב לעיתים כמבחן שלילי, היינו, בית המשפט הוסמך שלא לאשר הגשתה של תובענה ייצוגית אם מצא כי היא הוגשה שלא בתום לב. תכליתה של דרישת תום הלב שימשה את בתי המשפט לצורך פסילתן של תביעות סרק. מוצע כי לנתבע לא תהיה אפשרות לערער על החלטה בענין הולמות הייצוג, שכן ענין זה נוגע למישור היחסים שבין התובע המייצג ובא הכוח המייצג לבין חברי הקבוצה. זאת, במובחן מהחלטה בענין תום ליבם של התובע המייצג ובא כוחו. זאת, כפי שקבוע היום בסעיף 210(א)4 לחוק החברות.

יצוין, כי במקום שבו ראוי כי התובענה כשלעצמה תתנהל כיייצוגית, לבית המשפט הוקנתה (בסעיף קטן (ב)) סמכות לאשר את הבקשה תוך הבטחת מתן ייצוג הולם לקבוצה, לרבות בדרך של צירוף תובע או החלפתו או צירוף בא כוח מייצג או החלפתו.

החוקים הספציפיים הקיימים היום בענין זה נוקטים בניסוחים שונים ולא אחידים בהקשר זה, ומוצע לאחד ביניהם.

פסקה (1)

מוצע לקבוע דרישה לקיומן של שאלות משותפות של עובדה או משפט, המשותפות לכלל חברי הקבוצה כדרישה עצמאית. זאת, בהבדל מסוים מהנוסחים הקיימים כיום במרבית ההסדרים הספציפיים. כך, למשל, מוצע שהתנאי יהיה לקיומן של שאלות של עובדה או משפט ולא של עובדה ומשפט. זאת, בין השאר, לאור מטרת החוק לסייע בניהול יעיל, הוגן וממצה של תביעות (ראה סעיף 1).

יצוין, כי על התובע להפנות את תשומת ליבו של בית המשפט כבר בשלב זה לקיומן של תתי-קבוצות ולשאלות המשותפות להן.

פסקה (2)

פסקה זו חוזרת על התנאי המופיע בהסדרים הספציפיים הקיימים כיום. מטרת הדרישה המופיעה בפסקה זו היא לשקף את מטרת החוק, לסייע לניהול יעיל הוגן וממצה של תביעות, ואת אופיו של מכשיר התובענות הייצוגיות. כך, למשל, יכול בית המשפט להביא בחשבון את גודל הקבוצה ואת היקף השאלות המשותפות לחברי הקבוצה לעומת היקף השאלות שאינן משותפות לחברי הקבוצה. תובענה ייצוגית תיחשב בדרך כלל כדרך היעילה וההוגנת ביותר כאשר מספרם הרב של חברי הקבוצה גורר חוסר יכולת מעשית לצרף את כולם כבעלי דין. בנוסף, משקף פסקה זו את העובדה כי יש בניהולן של תובענות פרטניות על ידי פרטים רבים חוסר יעילות למערכת המשפט וחשש מפסיקות סותרות.

(ג) מצא בית המשפט כי התקיימו כל התנאים האמורים בסעיף קטן (א), ואולם לא מתקיימים לגבי המבקש התנאים שבסעיף 4(א)1 או (2), יאשר בית המשפט את ניהול התובענה כתובענה ייצוגית אך יורה בהחלטתו על החלפת התובע המייצג.

(ד) על אף הוראות סעיף קטן (א) –

(1) הוגשה בקשה לאישור נגד המדינה, רשות מקומית או תאגיד שהוקם על פי דין, רשאי בית המשפט, בבואו להחליט אם לאשר ניהול של התובענה נושא הבקשה כתובענה ייצוגית, להתחשב, בנוק הצפוי להיגרם לנתבע או לציבור בשל ניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית, לעומת התועלת הצפויה מניהולה בדרך זו לחברי הקבוצה ולציבור.

(2) הוגשה בקשה לאישור נגד גוף המספק שירות חיוני לציבור, תאגיד בנקאי, או מבטח, רשאי בית המשפט, בבואו להחליט אם לאשר ניהול של התובענה נושא הבקשה כתובענה ייצוגית, להתחשב בנוק הצפוי להיגרם לנתבע, לכלל לקוחותיו או לציבור, כתוצאה מפגיעה ביציבות הכלכלית של הנתבע בשל ניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית, לעומת התועלת הצפויה מניהולה בדרך זו לחברי קבוצה ולציבור.

(ה) החלטה לאשר תובענה כתובענה ייצוגית לפי סעיף זה, ניתנת לערעור, אם ניתנה רשות לכך בגוף ההחלטה או מאת בית המשפט שלערעור.

9. (א) אושר ניהול תובענה כתובענה ייצוגית, תכלול הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית, כל אדם שהיה רשאי לתבוע בשמו בעילת התביעה נושא התובענה עד למועד שבו אושר ניהול התובענה כאמור; בית המשפט שאישר את ניהול התובענה כאמור, יגדיר הגדרת הקבוצה

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף קטן (ב)

סמכות לבית המשפט, בבואו להחליט אם לאשר ניהול של תובענה כתובענה ייצוגית, להתחשב בנוק הצפוי מניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית לנתבע או לציבור, למול התועלת הצפויה מניהולה בדרך זו לקבוצה ולציבור. זאת, לאור האופי הציבורי של השירות המוענק על ידי גופים אלו וההשפעה של ניהול תובענה כתובענה ייצוגית על פעילותם.

הוראה חדשה שבמסגרתה מוצע להקנות לבית המשפט סמכות להחליט, את מי שהגיש בקשה לאישור או את בא כוחו, או לתת כל הוראה אחרת להבטחת מתן ייצוג הולם לקבוצה. זאת, במקרה שבו העילה היחידה שבשלה לא ניתן לקבל את הבקשה היא שקיים יסוד סביר להניח שהתובע המייצג או בא כוחו לא ייצג בדרך הולמת את חברי הקבוצה או שלא ייצגם בתום לב.

סמכות דומה מוצע להקנות לבית המשפט כאשר מדובר בתובענה ייצוגית שהוגשה נגד נתבע שהוא גוף המספק שירות חיוני לציבור, תאגיד בנקאי או מבטח. בתובענה ייצוגית כאמור מוצע להקנות לבית המשפט סמכות לבחון את הנזק הצפוי להיגרם לנתבע, לכלל לקוחותיו או לציבור כתוצאה מפגיעה ביציבות הכלכלית של הנתבע בשל ניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית.

מטרת סעיף קטן זה היא לאפשר את בירורן של תובענות ייצוגיות ראויות, למרות פגמים בייצוג הקיימים בתובע המייצג או בבא כוחו ואשר ניתנים לתיקון.

סעיף קטן (ג)

גם מטרתו של סעיף קטן זה היא לאפשר את בירורן של תובענות ייצוגיות ראויות, למרות פגם לגבי דרישת קיומה של עילת תביעה אישית אצל התובע המייצג.

סעיף קטן (ה)

מוצע להבהיר, בהתאם לכללים הנוהגים, כי דינה של החלטה לאשר את ניהול התובענה כתובענה ייצוגית, לצורך ערעור, כדין החלטה אחרת, היינו, היא ניתנת לערעור אם ניתנה רשות לכך בגוף ההחלטה או מאת בית המשפט שלערעור.

מוצע להקנות לבית המשפט סמכות להורות על החלפת התובע המייצג במקרה שבו מצא כי התקיימו התנאים הקבועים בסעיף למתן אישור, אך לתובע המייצג אין עילת תביעה אישית כנדרש בסעיף 4 לחוק המוצע.

סעיף קטן (ד)

כאשר מדובר בתובענה ייצוגית נגד המדינה, רשות ציבורית או תאגיד שהוקם על פי דין, מוצע להקנות

בהחלטתו את הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה, ורשאי הוא להגדיר תת-קבוצה אם מצא שלגבי חלק מחברי הקבוצה מתעוררות שאלות משותפות של עובדה או משפט אשר אינן משותפות לכלל חברי הקבוצה; הגדיר בית המשפט תת-קבוצה כאמור, רשאי הוא להורות על מינוי תובע מייצג או בא כוח מייצג לתת-הקבוצה, אם סבר שהדבר דרוש כדי להבטיח שענינם של חברי תת-הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת.

(ב) בית המשפט רשאי להתיר צירוף של אדם, על פי בקשתו, לקבוצה שאותה הגדיר לפי סעיף קטן (א). אף שלא נכלל בה במסגרת החלטת בית המשפט כאמור באותו סעיף קטן, וזאת עד למועד שיקבע.

10. (א) על אף הוראות סעיף 9(א), רשאי בית המשפט שאישר ניהול תובענה כתובענה ייצוגית, בנסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, לרבות בנסיבות כמפורט בפסקאות (1) עד (3) שלהלן, להורות בהחלטה על האישור כאמור, כי הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית תכלול רק את מי שהודיע לבית המשפט, בכתב, על רצונו להצטרף לתובענה, בדרך ובמועד כפי שיקבע השר, ואשר היה רשאי לתבוע בשמו בעילת התביעה נושא התובענה (בסעיף זה – מצטרף), ובלבד שקיימת אפשרות סבירה לזהות ולאתר את חברי הקבוצה שבשםם הוגשה הבקשה לאישור, וליידע אותם על ניהול התובענה כתובענה ייצוגית, והכל בעלות סבירה:

- (1) קיימת אפשרות סבירה שיוגשו תובענות אישיות בתביעה נושא התובענה, בידי חלק ניכר מחברי הקבוצה שבשמה הוגשה הבקשה לאישור;
- (2) התובענה היא בשל נזק גוף;
- (3) סכום התובענה או שווי נושאה הוא ניכר, ביחס לכל אחד מחברי הקבוצה שבשמה הוגשה הבקשה לאישור.

(ב) בית המשפט לא יורה כאמור בסעיף קטן (א), אלא לאחר שנתן לתובע המייצג ולנתבע הזדמנות לטעון את טענותיהם לענין זה.

(ג) הורה בית המשפט כאמור בסעיף קטן (א), רשאי הוא בהחלטה על האישור כאמור באותו סעיף קטן, לקבוע כי כל מצטרף ישתתף בהוצאות ניהול התובענה הייצוגית, בשיעור ובתנאים כפי שיקבע; קבע בית המשפט כאמור, יורה על האופן שבו תימסר הודעה על הקביעה למצטרפים.

ד ב ר י ה ס ב ר

ובכך גם לחסוך בעלויות ובהתדייניות משפטיות, ולעתים רבות ניתן לצפות כי בהפעלת הסמכות האמורה יהיה כדי לסייע לשיפור את נגישותו של אותו אדם לבית המשפט.

סעיף 10 סעיף קטן (א)

מוצע, כי יינתן לבית המשפט שיקול דעת לקבוע, בנסיבות מיוחדות, שמנגנון ההשתייכות לקבוצה יהיה בדרך של opt-in, שלפיה רק חבר אשר הביע במפורש את רצונו להיכלל בקבוצה כפי שהוגדרה על ידי בית המשפט, ייכלל בה. בכך מציע החוק פתרון למקרים שבהם יש הצדקה לריכוז תביעות וניהולן, אך ניהול התובענה בידי תובע מייצג בשם חברי הקבוצה מבלי שייפו במפורש את כוחו לכך מעוררת קושי. השיקולים העשויים להטות את הכף לטובת דרך זו הם, בין השאר, קיומה של אפשרות סבירה שיוגשו תביעות אישיות בעילות נושא התובענה הייצוגית, כולן או חלקן, על ידי

סעיף 9 סעיף קטן (א)

סעיף קטן זה קובע את המועד הרלבנטי להתגבשות העילה שלפיה תוגדר הקבוצה המיוצגת לאחר האישור. הקבוצה כוללת כל אדם שיכול לתבוע בשמו בעילת התובענה עד למועד החלטת בית המשפט אם לאשר ניהול התובענה כתובענה ייצוגית. במסגרת זו מוצע להקנות לבית המשפט סמכות להורות על פיצול הקבוצה לתתי-קבוצות, וכן להורות על מינוי תובע מייצג לתת-קבוצה, אם מצא שהדבר דרוש כדי להבטיח שענינם של חברי תת-הקבוצה ייוצג וינהל בדרך הולמת.

סעיף קטן (ב)

מוצע להקנות לבית המשפט סמכות לצרף כל אדם נוסף, על פי בקשתו, לקבוצה שאותה הגדיר לפי סעיף קטן (א), עד למועד שיקבע. מטרת הקניית סמכות זו היא לאפשר לאדם אשר יש לו עילת תביעה דומה לעילת התביעה של התובענה הייצוגית להיות חלק מהקבוצה

(ד) הוראות סעיף זה לא יחולו על תובענות ייצוגיות בתביעות כמפורט בפרטים 4 או 5 בתוספת השניה.

11. בית המשפט רשאי לאשר ניהול תובענה כתובענה ייצוגית בכל שינוי שיחליט עליו ביחס לבקשה לאישור, והכל כפי שייראה לו ראוי לשם הבטחת ניהול הוגן ויעיל של התובענה הייצוגית.

12. אישר בית המשפט ניהול תובענה כתובענה ייצוגית, יפרט בהחלטתו, בין השאר, את כל אלה: פרטי ההחלטה בדבר אישור ניהול תובענה ייצוגית

(1) הגדרת הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית, והגדרת תת-קבוצה, אם ישנה;

(2) זהות התובע המייצג ובא הכוח המייצג;

(3) עילות התביעה והשאלות של עובדה או משפט המשותפות לקבוצה;

(4) הסעדים הנתבעים.

ד ב ר י ה ס ב ר

שבתובענות אלה הביעו חברי הקבוצה באופן מפורש ואקטיבי את רצונם להיכלל בתובענה, כמי שיפיקו תועלת אם התובענה תתקבל. לפיכך, מוצע כי ישאו בסיכונים הכרוכים בניהול התובענה, לרבות במקרה של דחייתה. בהחלטת האישור, על בית המשפט לקבוע את היקף ההוצאות שיכול שיוטלו על חבר קבוצה שיצטרף, וזאת בדרך של קביעת סכום או שיעור או ציון האפשרות של קביעה מאוחרת. בדרך זו, יוכל כל חבר קבוצה פוטנציאלי השוקל אם להצטרף לקבוצה אם לאו, לעמוד על הסיכון של נשיאה בהוצאות שלו הוא חשוף.

כדי ליידע את חברי הקבוצה הפוטנציאליים בדבר החלטותיו של בית המשפט, מן הראוי שבית המשפט יורה על האופן שבו תימסר הודעה על קביעתו למצטרפים.

סעיף קטן (ד)

לאור אופיין של התובענות הייצוגיות בתחום ההגבלים העסקיים (פרט 4 בתוספת השניה) ובתחום נירות הערך (פרט 5 בתוספת השניה), מוצע כי ההסדר של opt-in לא יחול לגביהן.

סעיף 11 מטרת ההוראה היא להבהיר כי לבית המשפט הסמכות לאשר את ניהול התובענה כתובענה ייצוגית בשינויים או בתנאים ככל שייראה לו ראוי להבטחת ניהול הוגן ויעיל של התובענה הייצוגית.

סעיף 12 מוצע לחייב את בית המשפט לפרט בהחלטה המאשרת את ניהול התובענה

כתובענה ייצוגית מספר פרטים, שיש בהם, בין השאר, כדי לתחום את הסכסוך נשוא התובענה הייצוגית ולהגדיר בכך את היקף מעשה בית הדין שההליך עשוי ליצור, וכן להבטיח שחברי הקבוצה ידעו את מהות התובענה. כך, מוצע שבית המשפט יפרט את הגדרת הקבוצה שבשמה

חלק ניכר מחברי הקבוצה; היות עילת התביעה לפיצוי על נזקי גוף או תביעה לסכום כסף ניכר לכל אחד מחברי הקבוצה' ובלבד שקיימת אפשרות סבירה לזהות ולאתר את חברי הקבוצה וליידעם בדבר התובענה הייצוגית.

קיומו של מכשיר התובענות הייצוגיות חשוב גם כאשר נזקו האישי של כל אחד מחברי הקבוצה הוא משמעותי, שכן במקרה כזה אם יגיש כל אחד מהתובעים הפוטנציאליים תובענה עצמאית, עלול הדבר להביא לעומס על המערכת ולסכנה של פסיקות סותרות. כמו כן, מכשיר התובענה הייצוגית יאפשר גם במקרים כאלה, לתובעים הפוטנציאליים, להתגבר על הנחיתות הדיונית אל מול הנתבע שמוחזק לעיתים כגוף חזק ורב אמצעים ולהגשים את מטרת החוק. כדי לאפשר תביעות אלו, מוצע מנגנון של opt-in.

בספרות הובעה זה מכבר העמדה כי תובענה ייצוגית המנוהלת בשם חברי קבוצה כפי שהוגדרה על ידי בית המשפט שלא הודיעו על רצונם שלא להיכלל בה (opt-out) אינה מספקת מענה הולם לריכוזה ולהסדרתה של תביעה המונית שבה שיעור תביעתו של התובע היחיד הוא ניכר (ראה ס' גולדשטיין וט' פישר "יחסי הגומלין בין תביעות המוניות לתובענות ייצוגיות: היבטים בסדרי דין" משפטים (לד) (1) תשס"ד, ע' 21).

סעיף קטן (ב)

מוצע כי בית המשפט יקבע כי המנגנון יהיה מנגנון של opt-in רק לאחר ששמע את התובע המייצג ואת הנתבע.

סעיף קטן (ג)

אם החליט בית המשפט על ניהול התובענה בדרך של opt-in, מוצע להסמיכו להטיל על חברי הקבוצה הוצאות בסכום ובתנאים שיקבע. הטעם הנעוץ בהקניית סמכות זו לגבי תובענות ייצוגיות מסוג opt-in הוא

13. ראה בית המשפט, בכל שלב שלפני מתן פסק דין בתובענה ייצוגית ולאחר שנתן לתובע המייצג ולנתבע להשמיע את טענותיהם, מיוזמתו או בעקבות פניה של חבר הקבוצה שבשמה מנוהלת התובענה הייצוגית, כי המשך ניהול התובענה כתובענה ייצוגית יגרום נזק של ממש לקבוצה, רשאי הוא, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להורות על מחיקת התובענה הייצוגית, אם סבר כי בנסיבות הענין לא ניתן למנוע את הנזק בדרך אחרת.

14. (א) בית המשפט רשאי להתיר לחבר קבוצה שבשמה מנוהלת תובענה ייצוגית, לרשות ציבורית הפועלת לקידום מטרה ציבורית בקשר לענין שבו עוסקת התובענה הייצוגית או לארגון הפועל לקידום מטרה כאמור שאישר השר לענין זה, אשר אינם התובע המייצג, להשתתף בדיונים בקשר לתובענה הייצוגית, אם סבר כי הדבר דרוש לשם ניהולה היעיל וההוגן של התובענה הייצוגית, וכן, לענין חבר קבוצה – לשם הגנה על ענינו של אותו חבר קבוצה, ולענין רשות ציבורית או ארגון – לשם הגנה על ענינם של חברי הקבוצה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו, בשינויים המחויבים, גם לענין השתתפות בדיונים בקשר לבקשה לאישור.

(ג) נעתר בית המשפט לבקשה להשתתף בדיונים כאמור בסעיפים קטנים (א) או (ב), רשאי הוא ליתן הוראות בדבר אופן ההשתתפות כאמור.

15. (א) אישר בית המשפט ניהול תובענה כתובענה ייצוגית ולא הורה בהחלטתו הוראה כאמור בסעיף 10(א), יראו כל מי שנמנה עם הקבוצה שהגדיר בית המשפט בהחלטתו, כמי שהסכים לניהולה כתובענה ייצוגית בשמו, אלא אם כן הודיע לבית המשפט על רצונו שלא להיכלל בקבוצה, בתוך 45 ימים מיום פרסומה של החלטת בית המשפט בדבר האישור או בתוך מועד מאוחר יותר שיקבע בית המשפט.

ד ב ר י ה ס ב ר

כי הדבר דרוש לשם ניהולה היעיל וההוגן של התובענה ולמען הגנה על ענינו של חבר הקבוצה.

בנוסף, לבית המשפט סמכות לאשר השתתפות בדיונים כאמור לארגון שיאשר על ידי השר ולרשות ציבורית, העוסקים בקידום מטרת ציבורית הנוגעת לענינים שבהם עוסקת התובענה הייצוגית. זאת, במקרים בהם סבר בית המשפט כי הדבר דרוש לשם ניהולה היעיל וההוגן של התובענה ולמען הגנה על ענינם של חברי הקבוצה.

בית המשפט מוסמך לקבוע הוראות לענין אופן ההשתתפות בדיונים כאמור, כדי למנוע פגיעה ביעילות הדיון.

סעיף 15 ההוראה חוזרת על ההסדרים הקיימים בחוקים ספציפיים, שבהם "דרך המלך" לענין הגדרת הקבוצה בתובענה ייצוגית היא של opt-out, היינו, כי בקבוצה ייכלל כל מי שעונה להגדרתה כפי שהוגדרה על ידי בית המשפט, כל עוד לא הודיע לבית המשפט על רצונו שלא להימנות עמה.

בנוסף, מוצע לקבוע באופן מפורש כי לגבי אדם אשר הודיע על רצונו שלא להימנות עם הקבוצה, תקופת ההתיישנות של תביעתו האישית הנובעת מאותה עילת תובענה נושא התובענה הייצוגית, לא תסתיים בטרם חלפה שנה מיום הודעתו על פרישתו מהקבוצה. הסדר זה בא להגן על חברי קבוצה פוטנציאליים, אשר ייתכן

תנוהל התובענה והגדרת תתי-קבוצות, אם ישנן, והות התובע המייצג ובא הכוח המייצג (בין השאר, כדי להבטיח שחברי הקבוצה ידעו למי לפנות), את עילות התובענה והשאלות של עובדה או משפט המשותפות לקבוצה וכן את הסעדים הנתבעים. זאת, בעוד שבחוקים הקיימים, נדרשה הגדרת הקבוצה בלבד, דבר אשר אין בו כדי למסור מידע של ממש לחברי הקבוצה.

סעיף 13 מוצע לאפשר לבית המשפט להורות על מחיקת התובענה הייצוגית, מנימוקים מיוחדים שיירשמו, אם נוכח, מיוזמתו או בעקבות פניה של חבר קבוצה, כי המשך ניהול התובענה כתובענה ייצוגית עלול לגרום לנזק של ממש לקבוצה.

בשל העובדה שלתובענה הייצוגית השלכה על ציבור רחב, פסק דין שניתן בה מהווה מעשה בית דין לגבי כלל חברי הקבוצה (ראה סעיף 24). ומונע מהם להגיש תביעה אישית לבית המשפט בעניינים שהוכרעו בה. מוצע להשאיר בידי בית המשפט גמישות רבה מהמקובל בהליכים אחרים. מחיקת התובענה הייצוגית, בשונה מדחייתה, אינה שוללת מחברי הקבוצה את האפשרות לשוב ולהגיש תביעה אישית ואף בקשה לאישור תובענה ייצוגית אותן עילות.

סעיף 14 מוצע לאפשר לחבר קבוצה שאינו התובע המייצג, להשתתף בדיוני התובענה הייצוגית או בדיוני בקשה לאישור, אם בית המשפט סבור

(ב) בית המשפט רשאי, לפי בקשה של אדם הנמנה עם הקבוצה כאמור בסעיף קטן (א) והמבקש שלא להיכלל בה, להאריך לגבי את התקופה האמורה באותו סעיף קטן, אם ראה טעם מיוחד לכך.

16. (א) מבקש, תובע מייצג, או בא כוח מייצג של אחד מאלה, לא יסתלק מבקשה לאישור או מתובענה ייצוגית, אלא באישור בית המשפט, וכן לא יקבל, במישרין או בעקיפין, טובת הנאה מהנתבע או מאדם אחר בקשר להסתלקותו כאמור, אלא באישור בית המשפט.

(ב) הסתלק תובע מייצג או בא כוח מייצג מתובענה ייצוגית, או שבית המשפט מצא שנבצר מאחד מאלה להמשיך בתפקידו, לא יהיה בכך כדי להשפיע על המשך ניהול התובענה הייצוגית בידי תובע מייצג אחר או בידי בא כוח מייצג אחר.

(ג) (1) אישר בית המשפט את הסתלקותם של כל התובעים המייצגים או באי הכוח המייצגים מתובענה ייצוגית או מצא שנבצר מהם להמשיך בתפקידם, ולא הוגשה לבית המשפט, בתוך תקופה שקבע, בקשה למינוי תובע מייצג או בא כוח מייצג במקומם, יורה בית המשפט על פרסום הודעה על כך, לפי הוראות סעיף 25.

(2) הורה בית המשפט על פרסום הודעה כאמור בפסקה (1), רשאי כל מי שהיה רשאי להגיש בקשה לאישור בתביעה נושא התובענה, לבקש מבית המשפט, בתוך 45 ימים מיום הפרסום כאמור, למנות אותו כתובע מייצג מתובענה הייצוגית, וכן רשאי עורך דין, בתוך אותו מועד, לבקש למנותו כבא כוח מייצג; הוגשה בקשה כאמור, לא יאשרה בית המשפט אלא אם כן מצא כי התקיימו, לגבי מבקש הבקשה, התנאים שבסעיף 8(א)(3) ו-4;

ד ב ר י ה ס ב ר

כדי לעורר חשש לפגיעה בקבוצה. הסעיף נועד למנוע עשיית שימוש בבקשה לאישור ובתובענה הייצוגית כאמצעי להפקת רווח אישי ללא תועלת לקבוצה.

סעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע באופן מפורש כי במקרה שבו הסתלק תובע מייצג או בא כוח מייצג מתובענה ייצוגית, או שבית המשפט מצא שנבצר מאחד מאלה להמשיך בתפקידו, לא יהיה בכך כדי להשפיע על המשך ניהול התובענה הייצוגית בידי תובע מייצג או בא כוח מייצג, אחר. זאת, כדי להבטיח המשך ניהולן של תובענות ייצוגיות ראויות והגנה על האינטרסים של הקבוצה.

סעיף קטן (ג)

מוצע כי במקרה שבו מסתלקים כל התובעים המייצגים או באי הכוח המייצגים מהתובענה הייצוגית, יורה בית המשפט על פרסום הודעה על כך בהתאם להוראות סעיף 25 (א) עד (ו). זאת, כדי ליידע את חברי הקבוצה אשר הסתמכו על כך שהוגשה בשמם תובענה ייצוגית על דבר ההסתלקות. מטרת הפרסום היא גם לאפשר לחבר קבוצה אחר, לרשות ציבורית או לארגון, אשר היו רשאים להגיש תובענה ייצוגית בענין נושא התובענה, להחליף את התובע המייצג. מדובר על תובענה שאושרה זה מכבר כתובענה ייצוגית, ומחיקתה תהווה בזבוז זמנו של בית המשפט ושל הצדדים לשווא. על אף

והסתמכו על כך שמנגנון התובענה הייצוגית ימצא את זכותם, אך בשל סיבות שונות, העדיפו בסופו של דבר לנהל את התובענה האישית שלהם בנפרד. תקופה של שנה נקבעה מתוך רצון שלא להאריך את תקופת ההתיישנות מעבר לתקופה המקורית אלא במידה ההכרחית להגנה על ענינו של המבקש לפרוש ומתוך התאמה להוראות חוק ההתיישנות, התשי"ח-1958 (ראה הוראות סעיף 26(ד) המוצע).

סעיף 16 סעיף זה מסדיר הסתלקות של תובע מייצג מבקשה לאישור או מתובענה ייצוגית. הסעיף מחייב את התובע המייצג או את בא כוחו לקבל אישור מבית המשפט להסתלקותו. בית המשפט יבחן את הטעמים להסתלקות. הסעיף חוזר על הקבוע בהסדרים הספציפיים ומוסיף עליהם, כפי שיפורט להלן.

סעיף קטן (א)

מוצע לקבוע במפורש כי התובע המייצג ובא כוחו אינם יכולים להסתלק מבקשה לאישור או מתובענה ייצוגית, אלא באישור בית המשפט. בנוסף, מוצע לקבוע במפורש כי התובע ובא כוחו לא יקבלו, במישרין או בעקיפין, כל טובת הנאה מהנתבע או מכל אדם אחר בקשר להסתלקותם, אלא באישור בית המשפט.

בחוקים הספציפיים לא נקבע הדבר במפורש, ובכמה מקרים נעשו הסכמים מוקדמים כאלה באופן שהיה בו

(3) הסתלקו התובעים המייצגים או באי הכוח המייצגים או שנבצר מהם להמשיך בתפקידם, כאמור בפסקה (1), ולא הוגשה בקשה לפי פסקה (2) או שהוגשה בקשה כאמור ולא אושרה, יורה בית המשפט על מחיקת התובענה הייצוגית.

17. במילוי תפקידיו, יפעל בא כוח מייצג במסירות ובנאמנות לטובת הקבוצה שבשמה חובות בא כוח מייצג כלפי קבוצה מנוהלת התובענה הייצוגית, כאילו היתה שולחתו.

18. (א) לא ייעשה הסכם ליישוב סכסוך שבענינו הוגשה בקשה לאישור או שבענינו אושר ניהולה של תובענה ייצוגית (בחוק זה – הסדר פשרה), אלא באישור בית המשפט.

(ב) הסדר פשרה לא יכול –

(1) עילות תביעה, בעלי דין או חברי קבוצה, אשר לא נכללו בבקשה לאישור או בהחלטה על אישור ניהול התובענה כתובענה ייצוגית;

(2) הוראה בדבר תשלום גמול למבקש או לתובע המייצג, או שכר טרחה לבא הכוח המייצג, ואולם הצדדים רשאים להגיש לבית המשפט המלצה מוסכמת לענין תשלום גמול ושכר טרחה כאמור, לרבות שיעורו ותנאיו.

ד ב ר י ס ב ר

הקבוצה. למעשה, במצבים שבהם מושג הסדר פשרה, נוצר אצל התובע ניגוד עניינים בין טובתו האישית ובין האינטרסים של הקבוצה, דבר המצדיק פיקוח מוגבר הן על ידי בית המשפט והן על ידי חברי הקבוצה. הוראת הסעיף חוזרת על הקבוע בהסדרים הספציפיים, אך מרחיבה במובן זה שנקבעו בה שיקולים שעל בית המשפט להביא בחשבון בבואו לאשר הסדר כאמור. מוצע, כי בית המשפט יתייחס באופן ספציפי לעיקרי התובענה, לרבות הסעדים שנתבעו בתובענה, למול עיקרי ההסדר, סכום הפיצוי או מהות הסעד, וכן לתועלת האישית אשר מפיקים התובע המייצג ובאי כוחו.

סעיף קטן (א)

מוצע, כי לא ייעשה הסכם ליישוב הסכסוך שבענינו הוגשה בקשה לאישור או אושרה תובענה כתובענה ייצוגית, אלא באישור בית המשפט. היינו, ההגבלה חלה הן על השלב המקדמי של אישור ניהול התובענה כתובענה ייצוגית והן על שלב הדיון בתובענה עצמה.

סעיף קטן (ב)

מוצע לקבוע באופן מפורש כי הסדר הפשרה לא יכול בעלי דין או חברי קבוצה אשר לא נכללו בבקשה לאישור או בהחלטה על אישור התובענה כתובענה ייצוגית. זאת, מאחר שלגבי אלו לא התקיים דיון מהותי ולא פורסמו ההודעות הנדרשות לפי החוק.

עוד מוצע לקבוע במפורש כי הסדר פשרה לא יכול הוראה בדבר תשלום גמול לתובע מייצג או שכר טרחה לבא הכוח המייצג, אלא ששני אלו ייקבעו על ידי בית המשפט. זאת, כדי למנוע ניגוד עניינים בין האינטרסים של הקבוצה לבין האינטרסים של עורך הדין והתובע המייצג ולמנוע ניצול לרעה של ההליך. עם זאת,

שכבר נבחנה התובענה ונמצאה ראויה לניהול כתובענה ייצוגית. במקרה שהוגשה בקשה כאמור, יבחן בית המשפט את קיומם של תנאי הסף לענין הולמות הייצוג ותום הלב, הן של המבקש והן של בא כוחו בהתאם לקבוע בסעיף 8(א)(4) המוצע.

אם לא הוגשה בקשה להחלפת התובע המייצג שהסתלק, מוצע כי בית המשפט יורה על מחיקת התובענה הייצוגית, והודעה על כך תפורסם לפי סעיף 25(ג) עד (ו).

סעיף 17

כתובענה ייצוגית משמש עורך הדין המייצג את התובע המייצג כנציג ציבור המביא את דברם של כלל חברי הקבוצה בפני בית המשפט ומייצג את ענינם בפניו. בא הכוח המייצג נוטל אחריות לרכושם של אחרים והוא עושה זאת בשל התמריץ הכלכלי הקיים כתובענות אלו. האחריות המוגברת מצד אחד והחשש לניגוד עניינים ולניצול לרעה, מצד שני, מצדיקים קביעת חובות נאמנות ומסירות מיוחדות לתחום התובענות הייצוגיות שיחולו על בא הכוח המייצג. יצוין, כי על עורך הדין מוטלת חובת נאמנות ומסירות לפי סעיף 2 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986, הקובע כי "עורך דין ייצג את לקוחו בנאמנות ובמסירות, בלא מורא, תוך שמירה על הגינות, על כבוד המקצוע ועל יחס כבוד לבית המשפט". לפי המוצע, יראו את הקבוצה שבשמה מנוהלת תובענה ייצוגית באמצעות בא כוח מייצג, כאילו היתה שולחתו.

סעיף 18

מטרת סעיף זה וסעיף 19 היא להסדיר מקרים שבהם מיישבים הצדדים את הסכסוך ביניהם בדרך של הסדר פשרה, והסדר זה מחייב את כל חברי הקבוצה. החשש במקרים אלו הוא מפני קנוניה בין התובע המייצג לבין הנתבע, כך שהתובע המייצג יפיק תועלת אישית מן הפשרה על חשבון חברי

(ג) הוגשה לבית המשפט בקשה לאישור הסדר פשרה ולא ראה בית המשפט טעם לדחות אותה על הסף, יורה על פרסום הודעה בדבר הגשת הבקשה ופרטי ההסדר שלגביו הוגשה הבקשה, לפי הוראות סעיף 25, וכן על משלוח ההודעה כאמור, בצירוף העתק מהבקשה, מההסדר ומהתובענה, ליועץ המשפטי לממשלה, למנהל בתי המשפט ולכל גוף או בעל תפקיד אחר שיקבע השר, ורשאי בית המשפט להורות על משלוח כאמור גם לאדם אחר כפי שיראה.

(ד) אדם הנמנה עם הקבוצה כפי שהוגדרה בבקשה לאישור הסדר פשרה, וכן כל ארגון הפועל לקידום מטרה ציבורית בקשר לענין שבו עוסקת הבקשה לאישור או התובענה הייצוגית אשר אישרו השר לענין זה, רשאים להגיש לבית המשפט, בכתב, בתוך 45 ימים מיום פרסום ההודעה כאמור בסעיף קטן (ג) או בתוך מועד מאוחר יותר שיקבע בית המשפט, התנגדות מנומקת להסדר הפשרה וכן לגמול ולשכר הטרחה כפי שמופיעים בהמלצה המוסכמת שהגישו הצדדים לפי סעיף קטן (ב)2; כן רשאים להגיש התנגדות היועץ המשפטי לממשלה ורשות ציבורית הפועלת לקידום מטרה כאמור, אם ראו לנכון לעשות זאת בנסיבות הענין.

(ה) הוגשה התנגדות כאמור בסעיף קטן (ד), רשאים התובע המייצג והנתבע להגיש, בתוך המועד שיקבע בית המשפט, תגובה לאותה התנגדות.

19. (א) בית המשפט לא יאשר הסדר פשרה, אלא אם כן התקיימו כל אלה:

(1) הוא מצא כי ההסדר ראוי, הוגן וסביר, בהתחשב בענינם של חברי הקבוצה, ואם הבקשה לאישור ההסדר הוגשה לפני שאושר ניהול התובענה כתובענה ייצוגית – גם מצא כי קיימות שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה וכי ההסדר הוא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;

אישור הסדר פשרה בידי בית המשפט

ד ב ר י ה ס ב ר

תיעשה בתוך המועד שיקבע בית המשפט, ושלא יפחת מ־45 ימים מיום פרסום ההודעה בדבר הגשת הבקשה לאישור הסדר הפשרה. בנוסף, רשאים להגיש התנגדות היועץ המשפטי לממשלה ורשות ציבורית הפועלת לקידום מטרה ציבורית בקשר לענין שבו עוסקת הבקשה לאישור או התובענה הייצוגית, אם ראו לנכון לעשות כן בנסיבות הענין. זאת, כדי שבפני בית המשפט תהיה תמונה מלאה של השלכות ההסדר על הצדדים, על חברי הקבוצה ועל הציבור בכללותו, בבואו להחליט אם לאשר את ההסדר.

הצדדים רשאים להגיש לבית המשפט המלצה מוסכמת לענין תשלום גמול ושכר טרחה כאמור, בשיעור ובתנאים כפי שיקבעו. על בית המשפט יהיה לבחון את סבירותה של המלצה זו לאור הוראות סעיפים 22 ו־23 בהתאמה.

סעיף קטן (ג)

כדי לאפשר פיקוח יעיל על הסדרי פשרה, מוצע, כי בית המשפט יבחן, ראשית לכל, אם יש טעמים לדחות את ההסדר על הסף, למשל משום שברור על פני הדברים כי יש בו כדי לפגוע באינטרסים של חברי הקבוצה. אם הגיע למסקנה שאין לעשות כן – יורה על פרסום הודעה על פרטי ההסדר וכן על משלוח הודעה למנהל בתי המשפט, ליועץ המשפטי לממשלה, לכל גוף או בעל תפקיד שיקבע השר וכן לכל אדם שבית המשפט ימצא לנכון לשלוח לו הודעה כאמור, וזאת כדי לאפשר לכל אחד מאלה לשקול הגשת תגובה או התנגדות להסדר הפשרה או לבקש להשתתף בדיון בענינו.

סעיף קטן (ד)

מוצע לאפשר הגשת התנגדות להסדר הפשרה לאדם הנמנה עם הקבוצה כפי שהוגדרה בבקשה לאישור הסדר הפשרה, ולכל ארגון הפועל לקידום מטרה ציבורית בקשר לענין שבו עוסקת הבקשה לאישור או התובענה הייצוגית ושאשר השר לענין זה. הגשת ההתנגדות

סעיף 19 סעיפים קטנים (א) ו־(ב)

מוצע לקבוע באופן מפורש כי בית המשפט יוכל לאשר הסדר פשרה רק אם נוכח כי ההסדר המוצע הוא ראוי, הוגן וסביר.

כן מוצע לקבוע במפורש כי אם הבקשה לאישור ההסדר הוגשה לפני שהתובענה אושרה כתובענה ייצוגית, לא יאשר בית המשפט את ההסדר, אלא לאחר שמצא כי קיימות שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה וכי ההסדר הוא הדרך הראויה וההולמת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין. אישורו של הסדר במקרים כאלו צריך שיהיה בנסיבות חריגות בלבד ומתוך נקיטה במשנה זהירות באישורו, שכן כאן החשש גדול יותר לפגיעה בחברי הקבוצה.

(2) הוא קיבל חוות דעת מארגון כאמור בסעיף 18(ד) או מאדם אחר שהוא בעל מומחיות בענין שבו עוסקת הבקשה לאישור או התובענה (בסעיף זה – בודק), המתייחסת ליתרונותיו וחסרונותיו של ההסדר מבחינת הקבוצה ובשים לב למכלול הנסיבות, אלא אם כן סבר שחוות הדעת כאמור אינה נדרשת, מנימוקים מיוחדים שיירשמו; ואולם בית המשפט לא יעביר את הבקשה לבודק שעליו המליץ אחד הצדדים או שהגיש התנגדות להסדר הפשרה לפי סעיף 18(ד) או למי שיעץ עצה או חיווה את דעתו לאחד הצדדים בקשר לענין שבו עוסקת הבקשה לאישור או התובענה הייצוגית נושא הסדר הפשרה; שכוו והוצאותיו של בודק, וכן אופן תשלומם, ייקבעו בידי השר בתקנות.

(ב) לשם מתן חוות דעת כאמור בסעיף קטן (א)2(2) רשאי כל צד להגיש לבודק כל חומר בקשר להסדר הפשרה והבודק רשאי לזמן את הצדדים כדי לשמוע את עמדתם בענין זה וכן להציע שינויים בהסדר, הכל כפי שימצא לנכון.

(ג) הבודק ימציא לבית המשפט את חוות דעתו, בתוך 60 ימים מהיום שבו הועבר אליו העתק הבקשה לאישור הסדר הפשרה ובית המשפט ימציא העתק מחוות הדעת לצדדים; הצדדים רשאים להגיש לבית המשפט תגובה בכתב לחוות הדעת, בתוך 30 ימים מהיום שבו הומצא להם העתק ממנה.

(ד) (1) החלטת בית המשפט אם לאשר הסדר פשרה או לדחותו תהיה מנומקת ותכלול, בין השאר, את כל אלה:

(א) הגדרת הקבוצה שעליה חל ההסדר;

(ב) עילות התביעה, השאלות המהותיות של עובדה או משפט המשותפות לקבוצה והסעדים הנתבעים, כפי שהופיעו בבקשה לאישור, או בהחלטת בית המשפט לפי סעיף 12;

(ג) עיקרי ההסדר.

(2) בהחלטתו לפי פסקה (1) יתייחס בית המשפט, בין השאר, לשיקולים האלה:

(א) הפער בין הסעד המוצע בהסדר הפשרה לבין הסעד שחברי הקבוצה היו עשויים לקבלו אילו היה בית המשפט פוסק בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה;

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף קטן (ד)

לשם הבטחת פיקוח יעיל והוגן על הסדרי פשרה, מוצע כי החלטתו של בית המשפט תהיה מנומקת ותתייחס, בין השאר, לשיקולים המופיעים בפסקה (2) המוצעת וכי יפורטו בה, בין השאר, הפרטים המופיעים בפסקה (1) המוצעת. בכך, תובטח גם מסירת מידע מלא ושלם לחברי הקבוצה אשר הבקשה לאישור ההסדר הוגשה בשמה.

עוד מוצע, כי לבית המשפט תהיה סמכות להתנות אישור ההסדר בכל תנאי שייראה לו דרוש לשם הגנה על ענינם של חברי הקבוצה ושל הציבור, לשם הבטחת אכיפת הדין ולשם פיקוח על ביצוע ההסדר. זאת, לאור אופיו של ההסדר ואופייה של התובענה הייצוגית.

בנוסף, מוצע כי לצורך בחינת ההסדר, יקבל בית המשפט חוות דעת מאת מומחה בתחום התובענה (להלן – למעט אם אראה טעמים מיוחדים שלא להידרש לחוות דעת כאמור (פסקה 2)). ב מינה בית המשפט בודק, רשאי כל צד להגיש לו כל חומר בקשר להסדר הפשרה והבודק רשאי לזמן את הצדדים כדי לשמוע את עמדתם בענין ולהציע שינויים בהסדר.

עם זאת, מוצע לקבוע כי הבודק יהיה מומחה ניטרלי, ולא מי שיעץ עצה או חיווה דעתו לאחד הצדדים בקשר לענין שבו עוסקת הבקשה לאישור או התובענה הייצוגית נושא הסדר הפשרה.

מוצע כי הבודק יתייחס בחוות הדעת ליתרונותיו וחסרונותיו של ההסדר, מבחינת הקבוצה ובשים לב למכלול הנסיבות.

- (ב) התנגדויות להסדר הפשרה שהוגשו לפי סעיף 18(ד), וההכרעה בהן;
- (ג) השלב שבו נמצא ההליך;
- (ד) חוות דעת של הבודק שניתנה לפי סעיף קטן (א)2;
- (ה) הסיכונים והסיכויים שבהמשך ניהול התובענה כתובענה ייצוגית אל מול יתרונותיו וחסרונותיו של ההסדר;
- (ו) העילות והסעדים שלגביהם מהווה ההחלטה לאשר את הסדר הפשרה מעשה בית דין כלפי חברי הקבוצה שעליהם חל ההסדר.
- (3) בית המשפט רשאי להתנות את אישורו של הסדר פשרה בתנאים הנראים לו דרושים לשם הגנה על ענינם של חברי הקבוצה שעליהם חל ההסדר, לשם הבטחת אכיפת הדין או לשם פיקוח על ביצוע ההסדר.
- (4) העתק מהחלטת בית המשפט לפי סעיף קטן זה יישלח למנהל בתי המשפט.

(ה) החליט בית המשפט לאשר הסדר פשרה, רשאי הוא לקבוע כי חבר קבוצה שעליו חל ההסדר, אשר אינו מעוניין כי ההסדר שאושר יחול עליו, רשאי להודיע לבית המשפט על כך, במועד שיקבע; קבע בית המשפט כאמור, לא תהווה ההחלטה לאישור הסדר הפשרה מעשה בית דין כלפי חבר קבוצה שהודיע כאמור.

20. (א) הכריע בית המשפט בתובענה ייצוגית, כולה או חלקה, לטובת הקבוצה שבשמה נוהלה התובענה הייצוגית, כולה או חלקה, רשאי הוא, במסגרת החלטתו על מתן פיצוי בספי או סעד אחר לחברי הקבוצה, להורות בין השאר, הוראה כמפורט להלן, לפי הענין, ובלבד שלא יהיה בכך כדי להכביד במידה יתרה על חברי הקבוצה או על בעלי הדין:

- (1) על תשלום הפיצוי הכספי או על מתן הסעד האחר, בשיעור ובאופן שיקבע, לכל אחד מחברי הקבוצה שהוכחה זכאותו לכך במהלך בירור התובענה, ורשאי הוא להורות על תשלום הפיצוי או על מתן הסעד כאמור גם למי שיוכיח את זכאותו לכך לאחר בירור התובענה, בהתאם להוראות סעיף קטן (ג);

ד ב ר י ה ס ב ר

אישור מבית המשפט, לא תסתיים תקופת ההתיישנות לפני שחלפה שנה מיום מסירת ההודעה על ידו, ובלבד שתביעתו האישית נובעת מאותה עילת תובענה והיא לא התיישנה עד למועד הגשת בקשת האישור (ראה לענין זה הוראות סעיף 26(ד) המוצע).

יודגש, כי לרוב הסכמי פשרה מוצעים עוד קודם לאישור ניהול התובענה כתובענה ייצוגית. במצבים אלה, בהם אישור הסדר הפשרה כורך בתוכו גם אישור ניהול התובענה כתובענה ייצוגית, שמורה לכל אחד מחברי הקבוצה הזכות לפרוש מן הקבוצה ללא צורך בקבלת אישור בית משפט (לאור הוראות סעיף 15 המוצע).

סעיף 20 סעיף זה מסדיר את קביעת בית המשפט בדבר הסעד שיינתן לחברי הקבוצה אם הוכרע בתובענה ייצוגית לטובתם, ואופן הוכחת הזכאות לו, וכן את אופן חלוקת הפיצוי, אם נפסק. יחד עם זאת, אין בסעיף זה כדי לשנות מהדין הכללי בנוגע לפסיקת סעדים, לרבות פיצויים. קביעת הזכאות לסעד תיעשה לפי הדינים הרגילים.

כמו כן, מוצע לחייב משלוח הודעה על החלטת בית המשפט לפי סעיף זה למנהל בתי המשפט, לצורך רישומה בפנקס.

סעיף קטן (ה)

מוצע להקנות לבית המשפט סמכות לקבוע כי חבר קבוצה, אשר אינו מעוניין שיחול עליו הסדר פשרה שאושר, להודיע לבית המשפט על רצונו כאמור בדרך ובמועד שייקבע בתקנות. במקרה בו הודיע חבר קבוצה כאמור, לא יחול עליו הסדר הפשרה ולא יהווה מעשה בית דין כלפיו. הסעיף עלול אמנם לחשוף את הנתבע לתביעה נוספת מצד מי שפרש מן ההסדר, אולם יש להקפיד על שמירת זכויות חברי הקבוצה, לצאת מגדרי ההסדר שאינו מתאים להם, בפרט בהתחשב בסמכות בית המשפט לשנות הסדרים המוגשים לאישורו. יודגש, כי אין מדובר בזכות אוטומטית של חבר קבוצה לצאת מההסדר, אלא הדבר מותנה באישור בית המשפט. עוד מוצע, כי לצורך הגשת תביעה אישית על ידי חבר קבוצה שהודיע על רצונו שלא להיכלל במסגרת ההסדר וקיבל

(2) לענין החלטה על מתן פיצוי כספי – על תשלום הפיצוי הכספי בסכום כולל, אם הסכום כאמור ניתן לחישוב מדויק, וכן על דרך חישוב חלקו של כל חבר קבוצה מתוך הסכום הכולל ואופן תשלומו, ורשאי הוא להורות כי הפיצוי כאמור יחולק גם למי שיוכיח את זכאותו לכך לאחר בירור התובענה בהתאם להוראות סעיף קטן (ג).

(ב) הורה בית המשפט על תשלום פיצוי כספי בסכום כולל כאמור בסעיף (א)(2), רשאי הוא –

(1) להורות בדבר חלוקה בין חברי הקבוצה, באופן יחסי לנוקיהם, של יתרת הסכום שתיוותר אם חבר קבוצה, אחד או יותר, לא דרש את חלקו, לא אותר או שלא ניתן לחלק לו את חלקו מסיבה אחרת, ואם ניתנה לפי הסעיף האמור הוראה כי הפיצוי יחולק גם למי שהוכיח את זכאותו לכך לאחר בירור התובענה – גם אם חבר קבוצה, אחד או יותר, לא הוכיח את זכאותו כאמור;

(2) לתת הוראות אחרות בדבר השימוש ביתרת הסכום כאמור בפסקה (1), לרבות לשם מימון בקשות לאישור או תובענות ייצוגיות, באמצעות הקרן, בהתאם להוראות סעיף 27.

(ג) (1) הורה בית המשפט על תשלום פיצוי כספי או על מתן סעד אחר למי שיוכיח את זכאותו לכך לאחר בירור התובענה, רשאי הוא ליתן הוראות בדבר –

(א) האופן והמועד להוכחת הזכאות כאמור, ורשאי הוא למנות לשם קביעת הזכאות אדם בעל כישורים מתאימים (בסעיף זה – ממונה); שברו והוצאותיו של הממונה, וכן אופן תשלומם, ייקבעו בידי השר בתקנות;

(ב) תשלום הוצאות לחבר קבוצה בסכום שיקבע, בעד הטרחה הכרוכה בהוכחת הזכאות לפיצוי או לסעד כאמור, ורשאי בית המשפט להסמיך את הממונה לענין קביעת סכום ההוצאות כאמור.

(2) כל אדם הרואה את עצמו נפגע מהחלטה של הממונה לפי פסקה (1), רשאי לפנות לבית המשפט שהחליט על המינוי כאמור, ובית המשפט רשאי לאשר, לבטל או לשנות את החלטת הממונה וליתן כל צו בענין, הכל כפי שימצא לנכון.

ד ב ר י ה ס ב ר

בדבר הדרך והמועד להוכחת הזכאות לסעד, להורות על תשלום פיצויים או מתן סעד בשיעור ובאופן שיקבע לכל אחד מחברי הקבוצה שהוכחה זכאותו לפיצוי או לסעד כאמור והכל מבלי להכביד במידה העולה על הנדרש על חברי הקבוצה ועל בעלי הדין. אפשרות אחרת העומדת בפני בית המשפט, במקרה שבו הסעד הוא לתשלום פיצויים, היא להורות על תשלום הפיצויים בשיעור כולל ועל אופן חלוקת הסכום בין חברי הקבוצה (פסקה 2).

סעיף קטן (ב)

מוצע כי במקרה בו נפסק סכום פיצוי כולל ונותרה יתרה, בין השאר, בשל העובדה שחלק מחברי הקבוצה לא טרחו להוכיח זכאותם לסעד, תהיה לבית המשפט סמכות להורות בדבר השימוש ביתרת הכספים כאמור, לרבות חלוקתה לחברי הקבוצה באופן יחסי לנוקיהם או העברתה לקרן למימון תובענות ייצוגיות בהתאם להוראות סעיף 27.

הוראות בדבר דרכי הוכחת הזכאות לסעד והוכחת הנזק שנגרם לכל אחד מחברי הקבוצה קיימות בחקיקה הישראלית, ואולם הן אינן אחידות. סעיף זה מהווה שילוב בין ההוראות הקיימות.

סעיף קטן (א)

מוצע, כי לאחר מתן פסק דין בתובענה ייצוגית לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, יחליט בית המשפט כיצד יוכיח חבר קבוצה את זכאותו לקבלת הסעד וכן מוצע להסמיך את בית המשפט להורות כי הוכחת הסעד וחלוקתו ייעשו, בין השאר, באחת הדרכים הקבועות בסעיף קטן זה.

הוראה זו באה, למעשה, להנחות את בית המשפט כיצד לחלק את הסעד במקרה שניתן פסק דין לטובת התובע המייצג ולמעשה לטובת הקבוצה שבשמה נוהלה התובענה. כך, יכול בית המשפט להורות שכל חבר קבוצה יוכיח את זכאותו לסעד המבוקש וליתן הוראות

(ד) ראה בית המשפט כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה אינו מעשי בנסיבות הענין, בין משום שלא ניתן לזהותם ולבצע את התשלום בעלות סבירה ובין מסיבה אחרת, רשאי הוא להורות על מתן כל סעד אחר לטובת הקבוצה או לטובת הציבור, כפי שימצא לנכון בנסיבות הענין.

(ה) הכריע בית המשפט לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, בתובענה ייצוגית נגד אחד מהמפורטים להלן, כולה או חלקה, והחליט על מתן פיצוי כספי לחברי הקבוצה, רשאי הוא, בבואו להחליט בדבר שיעור הפיצוי ואופן תשלומו, להתחשב בנוק העלול להיגרם, בשל תשלום הפיצוי, שיעורו או אופן תשלומו, לציבור הנוקק לשירותי הנתבע או לאינטרס הציבורי, לעומת התועלת הצפויה מכך לחברי הקבוצה או לאינטרס הציבורי:

(1) המדינה;

(2) רשות מקומית;

(3) תאגיד שהוקם על פי דין;

(4) גוף המספק שירות חיוני לציבור;

(5) תאגיד בנקאי;

(6) מבטח.

(1) בית המשפט רשאי לתת הוראות בדבר הפיקוח על ביצוע פסק דינו לפי סעיף זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף קטן (ג)

בפסק הדין בענין *Daar v. Yellow Cab Company*, 67 Cal 2d 695, שאוחר בפרשת א.ש.ת. סעיף זה מאמץ את ההסדרים הקיימים בחוק ההגבלים העסקיים, חוק הבנקאות (שירות ללקוח) וחוק הפיקוח על עסקי ביטוח (ר' גם פסקאות 17-20 לפסק דינה של השופטת נאור בע"א 1338/97 תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' ראבי תופיק ואח', תקדין עליון 2003(2), 1522).

סעיף קטן (ה)

במקרה בו פסק בית המשפט לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, בתובענה ייצוגית כנגד אחד הגופים המנויים בסעיף, וביניהם המדינה, מוצע להסמיך אותו להתחשב גם בנוק העלול להיגרם בשל תשלום הפיצוי, שיעורו או אופן תשלומו, לציבור הנוקק לשירותי הנתבע או לאינטרס הציבורי, לעומת התועלת הצפויה לחברי הקבוצה, או לאינטרס הציבורי. לגבי הגופים המנויים בסעיף קיים אינטרס חשוב בהבטחה כי הציבור הנוקק לשירותי הנתבע והאינטרס הציבורי לא ייפגעו, ולפיכך חשוב לשמור על היציבות הכלכלית של הגופים האמורים, ובפרט שלגוף המספק שירות חיוני לציבור.

סעיף קטן (ו)

מוצע להקנות לבית המשפט סמכות מפורשת לתת הוראות בדבר הפיקוח על ביצוע פסק דינו לפי סעיף זה, ובכך להבטיח יישום מלא והולם של פסק הדין.

מוצע להקנות לבית המשפט סמכות לקבוע הוראות בדבר הדיון בהוכחת הזכאות לסעד על ידי חברי הקבוצה וחלוקתו ביניהם. לשם כך, מוצע להקנות לבית המשפט סמכות למנות אדם בעל הכישורים הנדרשים (לדוגמה, אדם המומחה בדרכי ניהול כספים וחלוקתם) (להלן – ממונה). המטרה היא למנות אדם בעל מומחיות וידע, בין השאר, כדי להקל על בתי המשפט ולהעביר את הדיון הטכני בעיקרו אל אותו אדם. עם זאת, בית המשפט אינו מתנער לחלוטין מתפקידו ועליו גם ליתן הוראות בדבר דרכי הפיקוח על ביצוע פסק הדין (כגון מתן דו"חות תקופתיים).

הורה בית המשפט כאמור, רשאי הוא לקבוע כי ישולמו הוצאות לחבר קבוצה אשר טרח בהוכחת זכאותו לפיצוי או סעד ורשאי הוא להסמיך את הממונה לענין קביעת סכום ההוצאות כאמור. סעיף זה חוזר על העיקרון הקבוע כיום בסעיף 216(א) לחוק החברות.

כמו כן מוצע לאפשר לכל אדם הרואה עצמו נפגע על ידי החלטה של הממונה לפנות לבית המשפט בבקשה לשנות או לבטל את ההחלטה. בדונו בבקשה זו, מוסמך בית המשפט גם ליתן כל צו, כפי שימצא לנכון.

סעיף קטן (ד)

הסעיף מקנה לבית המשפט סמכות ליתן סעד "יצירתי" מקום שסעד כספי אינו מעשי או אינו צודק בנסיבות הענין. דוגמה לסעד "יצירתי" שכזה ניתן למצוא

21. (א) דחה בית המשפט בקשה לאישור או תובענה ייצוגית, יישא כל צד בהוצאותיו, הוצאות אלא אם כן מצא בית המשפט כי מתקיים אחד מאלה:

(1) צד להליך או בא כוחו ניהל את ההליך בחוסר תום לב או בדרך קנטרנית, או האריכו שלא לצורך;

(2) קיימים טעמים מיוחדים המצדיקים הטלת הוצאות של צד אחד על הצד האחר;

(3) לענין דחיית בקשה לאישור – על פני הדברים לא היה מקום להגיש את הבקשה או שהבקשה הוגשה שלא בתום לב, ולפיכך מוצדק להטיל את הוצאות הנתבע על המבקש.

(ב) דחה בית המשפט תובענה ייצוגית, יחייב את התובע המייצג לשפות את הנתבע על הוצאות הפרסום שהוציא בשל פרסום הודעה לפי הוראות סעיף 25(ה) סיפה, אלא אם כן התקיימו טעמים מיוחדים המצדיקים שלא לעשות כן.

(ג) הטיל בית המשפט את תשלום הוצאות הנתבע על המבקש או על התובע המייצג, בהתאם להוראות סעיף קטן (א)1 או (3) רשאי הוא להורות כי ההוצאות ישולמו, כולן או חלקן, בידי בא הכוח המייצג, אם מצא כי בא הכוח המייצג הוא שניהל את ההליך או הגיש את הבקשה בנסיבות כאמור באותו סעיף קטן.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף קטן (ב)

בסעיף 25(ה) המוצע נקבעה ברירת מחדל לגבי הוצאות הפרסום של הודעות לחברי קבוצה, ולפייה במקרה בו אושר ניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית, הנתבע הוא שיישא בהוצאות. זאת, מתוך מטרה להקל על התובע המייצג בנשיאה בהוצאות בשלבים השונים של ניהול התובענה הייצוגית. מוצע כי במקרה שבו דחה בית המשפט את התובענה הייצוגית לאחור אישורה, יחייב הוא את התובע המייצג לשפות את הנתבע על הוצאות אלו. עם זאת, מוצע להקנות לבית המשפט סמכות להורות אחרת אם התקיימו נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת.

סעיף קטן (ג)

בסעיף קטן זה מוצע להסמיך את בית המשפט להטיל את ההוצאות בקשר לתובענה ייצוגית, כולן או מקצתן, באופן אישי, על בא הכוח המייצג. השימוש בסמכות זו ייעשה כאשר בית המשפט מוצא כי התובע המייצג או בא כוחו ניהלו את התובענה בחוסר תום לב או האריכו את ההליך שלא לצורך. בנוסף, מוסמך בית המשפט לפסוק כן, כאשר מצא, אגב דחיית בקשה לאישור, כי על פני הדברים לא היה מוצדק להגיש את הבקשה או שהבקשה הוגשה בחוסר תום לב.

סעיף 21

מוצע לחרוג באופן חלקי מן הדין הכללי החל בתובענות רגילות, שלפיו, ככלל, הצד המפסיד נושא בהוצאות הצד שמנצח. ככל שמדובר במצבים שבהם בית המשפט מאשר את הבקשה לנהל תובענה כתובענה ייצוגית או פוסק לטובת התובע בתובענה הייצוגית עצמה, הרי שיחולו הכללים הרגילים הנוהגים בפסיקת הוצאות. באשר למצבים שבהם בית המשפט דוחה את הבקשה לאישור או דוחה את התובענה הייצוגית עצמה, יחולו ההוראות שלהלן.

סעיף קטן (א)

כדי לא להרתיע תובעים מייצגים פוטנציאליים, מוצע כי אף אם בית המשפט דחה בקשה לאישור או דחה תובענה ייצוגית, יישא כל צד בהוצאותיו.

עם זאת, מוצע להסמיך את בית המשפט סמכות לקבוע אחרת, אם מצא כי צד להליך או בא כוחו ניהלו את התובענה בחוסר תום לב או האריכו את ההליך שלא לצורך, או שקיימות טעמים מיוחדים אחרים המצדיקים סטייה מן הכלל האמור שלפיו כל צד נושא בהוצאותיו. כאשר מדובר בדחיית בקשה לאישור, מוצע להסמיך את בית המשפט לקבוע אחרת גם אם מצא כי, על פני הדברים, לא היה מוצדק להגיש את הבקשה או שהבקשה הוגשה בחוסר תום לב, שאז הוצאות הנתבע יוטלו על התובע. שיקול זה לא מתקיים כאשר אושר לתובע המייצג לנהל את התובענה הייצוגית.

22. (א) הכריע בית המשפט בתובענה ייצוגית, כולה או חלקה, לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, לרבות בדרך של אישור הסדר פשרה, יורה על תשלום גמול לתובע המייצג, אלא אם כן מצא, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שהדבר אינו מוצדק; בקביעת שיעור הגמול לפי סעיף קטן זה יתחשב בית המשפט, בין השאר, בשיקולים אלה:

- (1) הטרחה שטרם התובע המייצג וההתחייבות שנטל על עצמו בהגשה ובניהול של התובענה הייצוגית, בפרט אם הסעד המבוקש בתובענה הוא סעד הצהרתי, וכן ההוצאות שהוציא לניהול התובענה הייצוגית;
  - (2) התועלת שהביאה התובענה הייצוגית לחברי הקבוצה;
  - (3) מידת החשיבות הציבורית של התובענה הייצוגית;
  - (4) הפיצוי הכספי או הסעד האחר שבו יזכה התובע המייצג.
- (ב) בית המשפט רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו –

- (1) לפסוק גמול למבקש או לתובע המייצג אף אם לא אושר ניהול התובענה כתובענה ייצוגית או שלא ניתנה הכרעה בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה, לפי הענין, אם מצא כי הגשת הבקשה לאישור או התובענה הייצוגית הביאה תועלת לחברי הקבוצה;
- (2) לפסוק גמול לארגון שהשתתף בדיונים בתובענה ייצוגית לפי הוראות סעיף 14, אם ראה שהדבר מוצדק בשל הטרחה שטרם והתרומה שתרם בהשתתפותו בדיונים כאמור.

23. (א) בית המשפט יקבע את שכר הטרחה של בא הכוח המייצג בעד הטיפול בתובענה הייצוגית, לרבות בבקשה לאישור; בא הכוח המייצג לא יקבל שכר טרחה בסכום העולה על הסכום שקבע בית המשפט כאמור.

שכר טרחה של
בא כוח מייצג

(ב) בקביעת שיעור שכר הטרחה של בא כוח מייצג, לפי סעיף קטן (א), יתחשב בית המשפט, בין השאר, בשיקולים אלה:

- (1) התועלת שהביאה התובענה הייצוגית לחברי הקבוצה;

ד ב ר י ה ס ב ר

במקרים שבהם מצא בית המשפט כי הגשת התובענה הייצוגית הביאה תועלת לחברי הקבוצה. כמו כן, כדי לעודד ארגונים להשתתף בדיונים ולתרום את תרומתם, מוצע להקנות לבית המשפט סמכות דומה לפסוק גמול לארגון שהשתתף בדיונים, בהתאם לסעיף 14. זאת, אם סבר שהדבר מוצדק לאור הטרחה שטרם והתרומה שתרם איתו ארגון לתובענה הייצוגית.

סעיף 23 ההוראות הקבועות בהסדרים הספציפיים בענין זה הן כלליות, ואינן קובעות פרמטרים להפעלת שיקול הדעת. אחד הפרמטרים החשובים בתובענות ייצוגיות הוא שכר טרחת עורך הדין המייצג את התובע המייצג, שכן פעמים רבות יוזם התובענה הייצוגית ו"הרוח החיה" מאחוריה הוא עורך הדין. לאור האמור לעיל, מוצע לקבוע באופן מפורש כי בית המשפט הוא שיקבע את שכר טרחתו של בא הכוח המייצג וכי הוא לא יקבל שכר טרחה בסכום העולה על הסכום שקבע בית המשפט.

סעיף 22 ביסוד ההוראה המוצעת עומד הרצון לעודד הגשה של תובענות ייצוגיות ראויות, ובפרט לעודד תובעים מייצגים לפעול למען הקבוצה ולמען מטרות ציבוריות. הסעיף המוצע מרחיב על האמור בהסדרים הספציפיים, בקובעו כי בית המשפט יורה על תשלום גמול לתובע המייצג, למעט אם ראה שלא להורות כן בשל טעמים מיוחדים שיירשמו (כגון: כאשר תרומתו של התובע המייצג לניהול התובענה הייצוגית היתה זניחה). כמו כן, מרחיב הסעיף בקובעו רשימה מנחה ובלתי ממצה של שיקולים שבית המשפט יביא בחשבון בבואו להורות על שיעור הגמול לתובע המייצג וכן בקובעו על מי ראוי שיוטל תשלום הגמול. בצד השיקולים המקובלים נקבע גם השיקול של התועלת שהביאה התובענה הייצוגית לקבוצה.

כמו כן מוצע להקנות לבית המשפט סמכות, מטעמים מיוחדים שיירשמו, לפסוק גמול לתובע מייצג אף אם לא פסק בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה. זאת,

- (2) מורכבות ההליך, הטרחה שטרה בא הכוח המייצג וההתחייבות שנטל על עצמו בהגשה ובניהול של התובענה הייצוגית וכן ההוצאות שהוציא לשם כך;
- (3) מידת החשיבות הציבורית של התובענה הייצוגית;
- (4) האופן שבו ניהל בא הכוח המייצג את ההליך;
- (5) הפער שבין הסעדים הנתבעים בבקשה לאישור לבין הסעדים שפסק בית המשפט בתובענה הייצוגית.

(ג) בית המשפט רשאי לקבוע לבא כוח מייצג שכר טרחה חלקי על חשבון שכר הטרחה הכולל, אף בטרם הסתיים הליך הבירור של התובענה הייצוגית, אם סבר שהדבר מוצדק בנסיבות הענין, וככל הניתן, בהתחשב בשיקולים המפורטים בסעיף קטן (ב).

24. פסק דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית דין לגבי כל חברי הקבוצה שבשמן נוהלה מעשה בית דין התובענה הייצוגית, אלא אם כן נקבע במפורש אחרת בחוק זה.

25. (א) על כל אלה תפורסם הודעה לחברי הקבוצה, בהתאם להוראות סעיף זה: לחברי הקבוצה פרסום הודעות

- (1) החלטת בית המשפט לאשר ניהול תובענה כתובענה ייצוגית, לפי הוראות סעיף 8; בפרסום לפי פסקה זו יפורטו הפרטים המנויים בסעיף 12;
- (2) החלטת בית משפט להורות על מחיקת תובענה ייצוגית, לפי הוראות סעיף 13;
- (3) החלטת בית המשפט לאשר הסתלקותם של כל התובעים המייצגים או כל באי התובעים ובאי הכוח המייצגים מתובענה ייצוגית או קביעת בית המשפט בדבר נבצרותם של התובעים ובאי הכוח כאמור להמשיך בתפקידם, כאמור בסעיף 16(ג)1; מינוי תובע מייצג או בא כוח מייצג כאמור בסעיף 16(ג)2 או החלטה על מחיקת תובענה ייצוגית כאמור בסעיף 16(ג)3;
- (4) הגשת בקשה לאישור הסדר פשרה, כאמור בסעיף 18(ג);
- (5) החלטת בית המשפט בבקשה לאישור הסדר פשרה, לפי הוראות סעיף 19(א); בפרסום לפי פסקה זו יפורטו הפרטים המנויים בסעיף 19(ד);
- (6) פסק דינו של בית המשפט בתובענה ייצוגית, לרבות הוראות שנתן לפי סעיפים 20 עד 23.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 25 מוצע לקבוע סעיף כללי לגבי פרסום הודעות לחברי הקבוצה, שיפרט את כל המקרים שבהם נדרש פרסום כאמור, בין אם הפרסום נדרש לפי סעיף קטן (א) ובין אם בית המשפט החליט מיוזמתו, בהתאם להוראות סעיף קטן (ב) על פרסום הודעה לשם הבטחת ניהול ההליך וייצוג הקבוצה באופן הוגן ויעיל. הסעיף מונה שיקולים שעל בית המשפט לשקול כאשר הוא מחליט על אופן הפרסום, ורשאי הוא לקבוע דרכי פרסום שונות לסוגים של חברי קבוצה, בין השאר, לאור מאפייניהם המיוחדים. מוצע לקבוע כי נוסח ההודעות כאמור, צורתן ואופן הצגתן יובאו לאישור בית המשפט בטרם פרסומן. כמו כן, מוצע להקנות לבית המשפט סמכות לקבוע על מי יוטלו האחריות לפרסום והוצאות הפרסום, כאשר לאחר אישור ניהול התובענה כתובענה ייצוגית יוטלו ההוצאות על הנתבע, אלא אם כן קיימות נסיבות מיוחדות המצדיקות להורות אחרת. יצויין, כי אם בסוף ההליך דחה בית המשפט את התובענה הייצוגית הוא יחייב את התובע המייצג לשפות את הנתבע על

בנוסף, מוצע כי בית המשפט יקבע את גובה שכר הטרחה, בין השאר, בהתאם לתועלת שהביאה התובענה הייצוגית לחברי הקבוצה. בכך, מובטח כי יישמר גם האינטרס של הקבוצה. מוצע כי בית המשפט יביא בחשבון את הגורמים המפורטים בסעיף קטן (ב), שענינם אופן ניהול ההליך, הפער בין הסעדים שנתבעו לאלה שנפסקו, מורכבות ההליך, הטרחה שטרה בא הכוח המייצג וההתחייבויות שנטל על עצמו בהגשת התובענה הייצוגית. בצד השיקולים האמורים, מוצע גם לתת משקל למידת החשיבות הציבורית של נושא התובענה. מוצע

סעיף 24 לקבוע, באופן מפורש, כי פסק דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית דין כלפי כל הנמנים עם הקבוצה כפי שהוגדרה על ידי בית המשפט (ראה לענין זה סעיפים 9(א) ו-10). מטרת הסעיף היא להבהיר את המשמעות של ניהול התובענה כתובענה ייצוגית והשפעתה על חברי הקבוצה ועל הנתבע. קביעה דומה קיימת גם כיום בחוק החברות ובחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

(ב) בית המשפט רשאי להורות על פרסום הודעות, נוסף על ההודעות המפורטות בסעיף קטן (א), אם מצא כי הדבר דרוש לשם הבטחת ניהול התובענה הייצוגית וייצוג הקבוצה באופן הוגן ויעיל.

(ג) נוסח ההודעות כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), צורתן ואופן הצגתן יובאו לאישור בית המשפט בטרם פרסומן.

(ד) פרסום הודעה לפי סעיף זה ייעשה בדרך ובמועד שיקבע בית המשפט, בהתחשב, בין השאר, בשיקולים המפורטים להלן, ורשאי הוא לקבוע דרכי פרסום שונות לסוגים של חברי קבוצה:

(1) ההוצאות הכרוכות בפרסום ומידת יעילותו;

(2) המספר המשוער של חברי הקבוצה והיכולת לזהותם ולאתרם במאמץ ובעלות סבירים;

(3) היקף הפיצוי הכספי או הסעד האחר שעשוי לקבל כל אחד מחברי הקבוצה, אם התובענה הייצוגית תוכרע לטובת הקבוצה וגובה הנזק שעלול להיגרם לכל אחד מחברי הקבוצה אם תידחה התובענה הייצוגית;

(4) מאפייניהם המיוחדים של חברי הקבוצה.

(ה) בית המשפט יורה מי מבעלי הדין יהיה אחראי לפרסום הודעה כאמור בסעיף זה ומי מהם יישא בהוצאות הפרסום כאמור, הכל כפי שייראה לו הוגן ויעיל בנסיבות הענין; ואולם הוצאות הפרסום של הודעה בשלב שלאחר אישור ניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית יוטלו על הנתבע, אלא אם כן התקיימו נסיבות מיוחדות המצדיקות הטלתן על התובע המייצג.

(ו) מי שבית המשפט הורה לו לפרסם הודעה כאמור בסעיף זה ישלח עותק של ההודעה למנהל בתי המשפט.

26. (א) אישר בית המשפט ניהול תובענה כתובענה ייצוגית, לפי הוראות סעיף 8, יראו, לענין התיישנות, את כל מי שנמנה עם הקבוצה שהגדיר בית המשפט בהחלטתו כאמור כאילו הגיש תובענה ביום שבו הוגשה הבקשה לאישור.

(ב) דחה בית המשפט בקשה לאישור או מחק אותה, לא תסתיים תקופת התיישנות של תביעה של אדם הנמנה עם הקבוצה כפי שהוגדרה בבקשה לאישור, הנובעת מאותה

התיישנות

ד ב ר י ה ס ב ר

כאילו הגיש תביעתו ביום הגשת הבקשה לאישור. הסדר זה של "ייחוס לאחור" מבטיח כי לא תיטען טענת התיישנות כלפי תביעתו של פרט השייך לקבוצה, גם בתקופה שבה נדונה בקשת האישור, אף אם חלפה בפועל תקופת התיישנות של תביעתו האישית קודם לאישור התובענה כייצוגית.

סעיף קטן (ב)

על פי המוצע, אם לא אושרה תובענה כתובענה ייצוגית ובינתיים חלפה תקופת התיישנות או שהיא עומדת לחלוף בתוך זמן קצר, לא תתיישן התביעה אלא בחלוף שנה. לכך יש הצדקה לאור בחינת טעמי התיישנות: מבחינת התובע הפוטנציאלי, ההנחה היא כי מעת שהוגשה הבקשה והואיל והאדם השתייך לקבוצה הרלבנטית או שהיה שייך לקבוצה אילו ניתן

הוצאות הפרסום, אלא אם כן התקיימו טעמים מיוחדים המצדיקים שלא לעשות כן (ראה לענין זה סעיף 21(ב)).

בנוסף, מוצע לקבוע באופן מפורש כי האחראי לפרסום הודעה לפי סעיף זה ישלח עותק של ההודעה למנהל בתי המשפט, כדי שזה יוכל לפרסמה בפנקס לפי הוראות סעיף 28.

סעיף 26 סעיף קטן (א)

מוצע לקבוע הסדר התיישנות ספציפי לענין תובענות ייצוגיות. מוצע לקבוע באופן מפורש כי לענין התיישנות, מי שנמנה עם חברי הקבוצה כתובענה ייצוגית שאישר בית המשפט (בין משום שלא הודיע על רצונו לצאת מהקבוצה לפי סעיף 15 ובין אם הודיע באופן מפורש על רצונו להיכלל בקבוצה לפי סעיף 10) ייחשב

עילת תביעה, לפני שחלפה שנה מהיום שבו ההחלטה בבקשה לאישור הפכה חלוטה, ובלבד שתביעתו של אותו אדם לא התיישנה עד למועד הגשת הבקשה כאמור.

(ג) הגדיר בית המשפט בהחלטתו לאשר ניהול תובענה כתובענה ייצוגית את הקבוצה שבשמה תנוהל התובענה הייצוגית, באופן שאינו כולל את כל מי שנמנה עם הקבוצה כפי שהוגדרה בבקשה לאישור, לא תסתיים תקופת ההתיישנות של תביעתו של אדם אשר לא נכלל בהגדרת הקבוצה כאמור, הנובעת מאותה עילת תביעה, לפני שחלפה שנה מהיום שבו הפכה ההחלטה בבקשה לאישור חלוטה, ובלבד שתביעתו של אותו אדם לא התיישנה עד למועד שבו הוגשה הבקשה לאישור.

(ד) הודיע אדם על רצונו שלא להיכלל בקבוצה שבשמה תנוהל תובענה ייצוגית או על רצונו שלא יחול עליו הסדר פשרה, בהתאם להוראות סעיפים 15 או 19(ה). בהתאמה, לא תסתיים תקופת ההתיישנות של תביעתו, הנובעת מאותה עילת תביעה, לפני שחלפה שנה מהיום שבו הודיע על רצונו כאמור, ובלבד שתביעתו של אותו אדם לא התיישנה עד למועד שבו הוגשה הבקשה לאישור.

(ה) הורה בית המשפט כי הקבוצה שבשמה תנוהל תובענה ייצוגית תכלול רק אדם שהודיע לבית המשפט על רצונו להצטרף אליה, בהתאם להוראות סעיף 10(א). לא תסתיים תקופת ההתיישנות של תביעתו של אדם הנמנה עם הקבוצה כפי שהוגדרה בבקשה לאישור אשר לא הודיע על רצונו להצטרף לתובענה הייצוגית, הנובעת מאותה עילה, לפני שחלפה שנה מהמועד האחרון שבו היה עליו להודיע על רצונו כאמור, ובלבד שתביעתו של אותו חבר בקבוצה לא התיישנה עד למועד שבו הוגשה הבקשה לאישור.

ד ב ר י ה ס ב ר

אשר סביר להניח שהסתמכו על כך שמנגנון התובענה הייצוגית ימצה את זכותם ובשל כך בחרו שלא להגיש תביעה אישית או תובענה ייצוגית אחרת, אך בסופו של דבר הוצאו מהקבוצה על ידי בית המשפט.

סעיף קטן (ה)

בדומה להגנה מפני התיישנות הניתנת לפורש מן הקבוצה לפי סעיף 15(א), מוצע לקבוע באופן מפורש כי אם החליט בית המשפט על מנגנון של opt-in, לא תסתיים תקופת ההתיישנות של תביעתו של אדם, הנובעת מהעילה נושא התובענה הייצוגית, אשר לא הודיע על רצונו להיכלל בקבוצה, לפני שחלפה שנה מהמועד האחרון שבו היה עליו להודיע על רצונו להיכלל בקבוצה. מטרת הסעיף היא, בין השאר, להגן על אותם חברי קבוצה פוטנציאליים אשר סביר להניח שהסתמכו על כך שמנגנון התובענה הייצוגית ימצה את זכותם, אך בשל סיבות שונות, למשל, החלטה של בית המשפט שניהול התובענה ייעשה בדרך של opt-in, לא תואם את ציפיותיהם, יעדיפו לנהל תובענה אישית. ייתכן שאותם חברי קבוצה יעדיפו לנהל את תביעתם באופן אישי, מכיוון שהמנגנון אשר אושר בסופו של דבר על ידי בית המשפט היה מנגנון שונה, כמו גם בשל שינויים אחרים שעליהם החליט בית המשפט לפי סעיף 9.

אישור לניהול התובענה כתובענה ייצוגית, הוא מוחזק כיועד על הגשתה, ולא יפעל, ואין לתמרץ אותו לפעול, כדי להגיש את תביעתו האישית לפני חלוף תקופת ההתיישנות. אדם זה מסתמך על פעולת התובע המייצג ומסתמך על קיום ההליך לתובענה הייצוגית. מבחינת הנתבע, הרי שמרגע הגשת הבקשה קשה לקבל מצדו טיעון של השמדת הראיות או קושי באיסוף, וצפוי כי יפעל לשמירת ראיות שיעזרו לו בטיעונו בעת הדיון בתובענה העיקרית.

לשם כך, מוצע לקבוע עילת הארכה לתקופת ההתיישנות. יודגש כי תובענה ייצוגית לא יכולה "להחיות" תביעות של פרטים שהתיישנו לפני הגשת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית.

סעיף קטן (ג)

מוצע לקבוע כי במקרה שבו אישר בית המשפט בקשה לאישור בשינויים בהתאם לסמכותו לפי סעיף 11, באופן אשר הוציא חלק מן הקבוצה כפי שהוגדרה בבקשה לאישור, לא תסתיים תקופת ההתיישנות של תביעה של אדם שהוצא מהקבוצה, בטרם חלפה שנה מיום שהחלטה בבקשה לאישור הפכה חלוטה, ובלבד שתביעתו של אותו אדם לא התיישנה עד למועד הגשת הבקשה.

בדומה למטרת סעיף קטן (ב) גם מטרת סעיף זה היא, בין השאר, להגן על אותם חברי קבוצה פוטנציאליים,

קֶרֶן לְמִימון תּוֹבַעֲנוֹת יִיצוּגִיּוֹת 27. (א) מוקמת בזה קרן למימון תובענות ייצוגיות (בסעיף זה – הקרן), שתפקידה לסייע לתובענות ייצוגיות לתובעים מייצגים במימון בקשות לאישור ותובענות ייצוגיות, אשר יש חשיבות ציבורית וחברתית בהגשתן ובבירורן, למעט בקשות לאישור ותובענות ייצוגיות בתביעות כמפורט בפרט 5 לתוספת השניה.

(ב) הקרן תנהל בידי הנהלה בת שבעה חברים שימנה השר (בסעיף זה – ההנהלה), ואלה חבריה:

- (1) אדם הכשיר להיות שופט של בית משפט מחוזי, והוא יהיה היושב ראש;
- (2) נציג של הממונה על הגנת הצרכן כמשמעותו בחוק הגנת הצרכן;
- (3) נציג של הממונה על הגבלים עסקיים כמשמעותו בחוק ההגבלים העסקיים;
- (4) נציג של המפקח על הבנקים כמשמעותו בפקודת הבנקאות, 1941¹¹;
- (5) נציג של המפקח על הביטוח כמשמעותו בחוק הפיקוח על הביטוח;
- (6) נציג המשרד לאיכות הסביבה;
- (7) נציג היועץ המשפטי לממשלה.

(ג) השר יפרסם, בתום כל שנת תקציב, ברשומות ובאתר האינטרנט של משרד המשפטים, דין וחשבון על פעולות הקרן, הכנסותיה והוצאותיה.

(ד) תקציב הקרן ייקבע בחוק התקציב השנתי, בתכנית נפרדת במסגרת תקציב משרד המשפטים; לענין זה, "חוק תקציב שנתי", "תכנית" – כמשמעותם בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985¹².

ד ב ר י ה ס ב ר

ייצוגיות (סעיף 209 לחוק החברות). אין בכונת החוק המוצע לפגוע במנגנון האמור, ולפיכך לא בוטל סעיף 209 לחוק החברות (ראה סעיף 34). משכך, נקבע בסעיף קטן (ו) כי הוראות הסעיף המוצע לא יחולו על תובענות ייצוגיות שהוגשו בזיקה לנייר ערך או בזיקה ליחידה כמפורט בפרט 5 לתוספת השניה (תובענות ייצוגיות אשר עד כה הוגשו מכוח חוק החברות או חוק השקעות משותפות בנאמנות). היינו, הקרן המוקמת מכוח סעיף זה לא תממן את התובענות הייצוגיות הללו.

סעיף קטן (ג)

לשם יידוע הציבור בדבר פעילות הקרן, מוצע כי בסוף כל שנת תקציב יפרסם השר, ברשומות ובאתר האינטרנט של משרד המשפטים, דו"ח על פעולות הקרן, הכנסותיה והוצאותיה.

סעיף קטן (ד)

מוצע לקבוע כי תקציב הקרן ייקבע בחוק התקציב השנתי, בתכנית נפרדת במסגרת תקציב משרד המשפטים. זאת, בנוסף ליתרות שבית המשפט מוסמך להעביר לקרן לצורך מימון של תובענות ייצוגיות לפי סעיף 20(ב)2 המוצע.

סעיף 27 סעיפים קטנים (א) ו-(ב)

מוצע להקים קרן לסייע במימון תובענות ייצוגיות, שתנהל בידי הנהלה בת שבעה חברים המייצגים גורמים ממשלתיים שונים, שימנה השר. הרכב הועדה משקף את מגוון התחומים שבהם ניתן להגיש תובענות ייצוגיות, בהתאם להוראות החוק המוצע.

הקמת הקרן נועדה לטפל בבעיית המימון של תובענות ייצוגיות על ידי תובעים מייצגים, אשר נאלצים במקרים רבים להתמודד עם קשיים והוצאות רבים הכרוכים בהגשה וניהול של תובענה ייצוגית מורכבת.

עם זאת, מוצע שהקרן לא תממן כל תובענה ייצוגית, אלא רק תובענות ייצוגיות אשר לדעת הנהלת הקרן, יש חשיבות ציבורית וחברתית בהגשתן ובבירורן. יצוין, כי בחוק החברות קיים הסדר דומה, ולפיו רשאית רשות ניירות ערך, לבקשתו של אדם המבקש לנהל תובענה כתובענה ייצוגית, לשאת בהוצאותיו בשל התובענה הייצוגית, אם היא רואה כי יש בתובענה ענין לציבור וסיכוי סביר שבית המשפט אמנם יאשרה כתובענה

¹¹ ע"ד 1941, תוס' 1, עמ' (ע) 69, (א) 85.

¹² ס"ח התשמ"ה, עמ' 60.

(ה) השר יקבע הוראות לביצוע סעיף זה, לרבות בדבר מבחנים שוויוניים למתן סיוע במימון בקשות לאישור ותובענות ייצוגיות, וכן בדבר סדרי הגשת בקשות לסיוע כאמור, סדרי עבודתה של ההנהלה ומתן דיווח בידי מקבל הסיוע לענין השימוש בכספי המימון.

(1) (1) הקרן תפעל במשך תקופה של שבע שנים מיום פרסומו של חוק זה; ואולם רשאי השר, בצו, להאריך את התקופה האמורה בתקופה נוספת (בסעיף זה – תקופת הארכה); הוארכה התקופה כאמור, יחולו בתקופת הארכה הוראות סעיף זה, ואולם תחולת הוראות סעיף קטן (ד) באותה תקופה טעונה הסכמת שר האוצר, ואם לא נתן שר האוצר את הסכמתו כאמור, יועבר הענין להכרעת הממשלה.

(2) הסתיימה תקופת פעולתה של הקרן, בהתאם להוראות פסקה (1), ונותרה יתרת כספים בקופת הקרן אשר לא נוצלה עד תום התקופה כאמור, תמשיך הקרן, על אף הוראות הפסקה האמורה, לפעול לגבי אותם כספים בהתאם לתפקידה כמפורט בסעיף קטן (א), עד לניצול יתרת הכספים כאמור.

28. (א) מנהל בתי המשפט ינהל פנקס תובענות ייצוגיות (בחוק זה – פנקס) שבו יירשמו פנקס תובענות הודעות שנמסרו לו לפי סעיפים 6(א), 18(ג), 19(ד) ו-25(ו) וכן כל פרט אחר שהשר יורה לרשמו; הפנקס וכן המסמכים שנמסרו למנהל בתי המשפט יחד עם ההודעות כאמור, יהיו פתוחים לעיון הציבור, לרבות באתר האינטרנט של הנהלת בתי המשפט.

(ב) השר יקבע הוראות לענין סעיף זה, לרבות לענין פרטי הרישום בפנקס וסדרי העיון בו.

דין המדינה

29. לענין חוק זה, דין המדינה כדין כל אדם.

30. השר, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי, בצו, לשנות את התוספת שינוי התוספת הראשונה וכן להוסיף על התוספת השניה.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף קטן (ה)

במהלך התקופה האמורה, אך נותרה בתום התקופה כאמור יתרת כספים בקופת הקרן, תוכל הקרן להמשיך ולפעול למימון תובענות ייצוגיות עד לניצול יתרת הכספים כאמור.

סעיף 28 מוצע כי מנהל בתי המשפט ינהל פנקס תובענות ייצוגיות, שיהיה פתוח לעיון הציבור, ובו יירשמו הודעות שנמסרו לו לפי החוק וכן כל פרט אחר שהשר יורה לרושמו. זאת, כדי לרכז את המידע הנוגע לתובענות ייצוגיות במקום אחד, אשר יהיה נגיש לציבור הרחב וכן כדי למנוע דיון במספר בקשות לניהול תובענות ייצוגיות במקביל (ראה ת"א (חיפה) 1318/99 גדיש קרנות גמולים נ' אלסינט בע"מ, תק-מח 2000(1), 9359). עם זאת, מוצע לקבוע כי תחילתן של ההוראות הנוגעות להקמת הפנקס, לניהול ולמשלוח הודעות אליו תהיה בתוך שנה מיום פרסומו של החוק המוצע, לצורך היערכות הנהלת בתי המשפט ליישומן (ראה סעיף 42 המוצע).

סעיף 29 מוצע לקבוע במפורש כי לענין החוק המוצע, דין המדינה כדין כל אדם.

מוצע להסמיק את השר לקבוע בתקנות הוראות לענין ביצוע הסעיף המוצע, לרבות לענין מבחנים שוויוניים למתן סיוע במימון תובענות ייצוגיות וסדרי עבודתה של הנהלת הקרן. כמו כן, מוצע להסמיק את השר לקבוע בתקנות הוראות לענין מתן דיווח על ידי מי שקיבל סיוע במימון מהקרן, בדבר השימוש בכספי המימון.

סעיף קטן (ו)

לאור החדשנות שבהקמת הקרן, מוצע בשלב זה להגביל את תקופת קיומה ל-7 שנים בלבד. במהלך תקופה זו תיבחן עבודתה של הקרן ויעילותה במימוש מטרותיה. מוצע להקנות לשר סמכות להאריך את התקופה האמורה, בצו. הוארכה התקופה האמורה, יחולו בתקופת הארכה הוראות סעיף זה, ואולם תחולת הסעיף לענין תקציב הקרן, הקבוע בסעיף קטן (ד), מותנה בהסכמת שר האוצר, ואם לא ניתנה הסכמתו, יועבר הענין להכרעת הממשלה.

כן מוצע, כי אם יוחלט שלא להאריך תקופת פעילותה של הקרן, לרבות בשל הפקת לקחים מפעילותה

31. ביצוע ותקנות השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.
32. תיקון חוק הגנת הצרכן בחוק הגנת הצרכן, פרק ו' – בטל.
33. תיקון חוק הבנקאות (שירות ללקוח) בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981¹³, פרק ג' – בטל.
34. תיקון חוק הפיקוח על שירותים על שירותים פיננסיים (ביטוח) בחוק הפיקוח על הביטוח, פרק ה' – בטל.
35. תיקון חוק ההגבלים העסקיים בחוק ההגבלים העסקיים, פרק ו' – בטל.
36. תיקון חוק השקעות משותפות בנאמנות, במקום סעיף 41 יבוא:
41. הוראות סעיף 209 לחוק החברות, התשנ"ט-1999¹⁴, יחולו לענין בקשה לתבוע בתובענה ייצוגית לפי הוראות חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006, בתביעה בעילה הנובעת מזיקה ליחידה.¹⁵
37. תיקון חוק שכר שווה לעובדת ולעובד, סעיף 11 – בטל.
38. תיקון חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, סעיפים 19 ונדר עד 19סד – בטלים.
39. תיקון חוק הפיקוח על קופות גמל בחוק הפיקוח על קופות גמל, סעיף 53 – בטל.
40. תיקון חוק החברות בחוק החברות –
- (1) סימן ב' בפרק שלישי שבחלק חמישי, למעט סעיף 209 שבו – בטל;
- (2) בסעיף 209(א), במקום "לתבוע בתובענה ייצוגית" יבוא "להגיש תובענה ייצוגית לפי הוראות חוק תובענות ייצוגיות, התשס"ו-2006, בתביעה בעילה" ובסופו יבוא "בסעיף זה, "חברה ציבורית" – חברה שניירות הערך שלה רשומים למסחר בבורסה בישראל או שהוצעו לציבור בישראל על פי תשקיף כמשמעותו בחוק ניירות ערך".
41. תיקון חוק למניעת מפגעים סביבתיים בחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות) –
- (1) בסעיף 10, אחרי "מפגע סביבתי" יבוא "וכן גוף או עמותה כאמור בסעיף 6 ובמקום (להלן – תובענה ייצוגית)" יבוא "להלן – תובענה קבוצתית);

ד ב ר י ה ס ב ר

לפי חוק החברות, מוצע להותיר בידה את הסמכות האמורה. עם זאת הוראות סעיף 27 שמכוחו מוצע להקים קרן אשר תסייע במימון של תובענות ייצוגיות, לא תחול על תובענות ייצוגיות אשר הוגשו בזיקה לנייר ערך או ליחידה לפי פרט 5 לתוספת השניה (ראה סעיף 27(א)).

סעיף 41 מוצע לתקן את החוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), התשנ"ב, 1992 (להלן – חוק למניעת מפגעים סביבתיים). ההסדר הקבוע

סעיפים 32 עד 33 אחת ממטרות החוק היא, כאמור, לאחד את ההסדרים הספציפיים לענין תובענות ייצוגיות להסדר אחד, הקבוע בחוק המוצע. לפיכך, מוצע לבטל את ההסדרים לענין זה בחוקים השונים. עם זאת, מאחר שבמסגרת רשות ניירות ערך פועלת כבר כיום קרן למימון של תובענות ייצוגיות

¹³ ס"ח התשמ"א, עמ' 258.

¹⁴ ס"ח התשנ"ט, עמ' 189.

(2) בסעיפים 11, 12 (א) ו-13, בכל מקום, במקום "ייצוגית" יבוא "קבוצתית";

(3) במקום סעיף 14 יבוא:

"גמול לתובע 14. (א) פסק בית המשפט לטובת התובע בתובענה לפי סעיף 2, או פסק לטובת הקבוצה בתובענה קבוצתית לפי סעיף 10, כולה או חלקה, לרבות בדרך של אישור הסדר או פשרה, יורה לנתבע לשלם גמול לתובע וכן יקבע את שכר הטרחה של עורך דינו של התובע, אלא אם כן מצא, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שהדבר אינו מוצדק.

(ב) בקביעת שיעור הגמול ושכר הטרחה כאמור בסעיף קטן (א), יתחשב בית המשפט, בין השאר, בשיקולים אלה:

- (1) הטרחה שטרחה התובע או עורך הדין וההתחייבות שנטל על עצמו בהגשת התובענה;
- (2) מידת הפגיעה שנגרמה שהיתה עלולה להיגרם לתובע או לציבור כתוצאה מהמפגע הסביבתי שבשלו הוגשה התובענה;
- (3) מידת החשיבות הציבורית של התובענה.

42. (א) תחילתם של סעיפים 5(ב), 6(א), 19(ד)4, 25(ו)1 ו-28, וכן של סעיף 18(ג) לענין תחילה ותחילה משלוח הודעה בדבר הגשת בקשה לאישור הסדר פשרה למנהל בתי המשפט, בתוך שנה מיום פרסומו של חוק זה.

(ב) ההוראות לפי חוק זה יחולו גם על בקשות לאישור ותובענות ייצוגיות אשר הוגשו לפני יום פרסומו של חוק זה בהתאם להסדרים שבחוקים המנויים בסעיפים 32 עד 40 כנוסחם ערב ביטולם בחוק זה, ושהיו תלויות ועומדות ביום פרסומו של חוק זה; ואולם סעיפים 19(ד)4, 25(ו)1 ו-28, וכן סעיף 18(ג) בכל הנוגע לענין משלוח הודעה כאמור בסעיף קטן (א), יחולו על בקשות לאישור ותובענות ייצוגיות כאמור, בכל הנוגע לבקשות או להליכים שיוגשו או שינוהלו לאחר המועד האמור באותו סעיף קטן.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 42 סעיפים קטנים (א) ו-(ב)

לפי המוצע, מרבית הוראותיו של החוק המוצע ייכנסו לתוקף ביום פרסומו, וממועד זה יחולו גם על בקשות לאישור ותובענות ייצוגיות שהוגשו לפני המועד האמור לפי אחד ההסדרים הספציפיים הקיימים, וטרם הוכרע בהן. עם זאת, מוצע לקבוע כי תחילתן של ההוראות הנוגעות לפנקס ולמשלוח הודעות למנהל בתי המשפט יתחילו רק בתום שנה מיום פרסומו של החוק המוצע, וזאת כדי לאפשר למנהל בתי המשפט להיערך ליישומן של ההוראות כאמור. מיום תחילתן של ההוראות האמורות יחולו גם הן על בקשות לאישור ותובענות ייצוגיות שהוגשו בטרם כניסתן לתוקף, בכל הנוגע לבקשות או להליכים שהוגשו או שנוהלו לאחר המועד האמור.

יובהר כי תקנות לענין אגרות ותשלומים אחרים בהליכים לפי חוק זה שיותקנו לפי חוק בתי המשפט, לא יחולו לענין בקשות לאישור ותובענות ייצוגיות תלויות ועומדות.

בחוק האמור דומה אמנם להסדר התובענה הייצוגית לפי החוק המוצע, אך אינו זהה להסדר זה. כך, לפי אותו הסדר, יכול תובע לתבוע אך ורק צו (ראה סעיף 2 לחוק האמור). בהתאם להסדר הקבוע בסעיף 10 לחוק האמור, יכול תובע להגיש תובענה בשם קבוצת אנשים לקבלת צו, כאשר אותה קבוצה תכלול רק את אלו שביקשו להצטרף לקבוצה. כמו כן, לבית המשפט סמכות שלא לאשר תובענה כאמור אם מצא שהתקיימו מספר תנאים הקבועים בסעיף 11 לאותו חוק. לאור אופיו המיוחד של הסדר זה והסעד שניתן לתבוע במסגרתו מוצע להשאירו על כנו, לצד ההסדר הקבוע בחוק המוצע, אך לאבחנו מההסדר שבחוק המוצע בכך שייקרא בשם "תובענה קבוצתית". כמו כן, מוצע לקבוע בחוק למניעת מפגעים סביבתיים הוראות לענין גמול לתובע ולעורך דינו.

43. תקנות לפי סעיפים 83(א) ו-108(א) (4) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984¹⁵, בדבר אגרות ותשלומים אחרים בהליכים לפי חוק זה, יובאו לאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, בתוך שישה חודשים מיום פרסומו של חוק זה.

תוספת ראשונה

(סעיף 2 – ההגדרה "רשות ציבורית")

1. נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, כמשמעותה בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות;
2. נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה, כמשמעותה בחוק שוויון הזדמנויות בעבודה;
3. הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים כהגדרתה בחוק גנים הלאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998¹⁶.

תוספת שניה

(סעיף 3(א))

1. תביעה נגד עוסק, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, בקשר לענין שבינו לבין לקוח, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו;
2. תביעה נגד מבטח, סוכן ביטוח או חברה מנהלת, בקשר לענין, לרבות חוזה ביטוח או תקנון קופת גמל, שבינם לבין לקוח לרבות מבוטח או עמית, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו;
3. תביעה נגד תאגיד בנקאי, בקשר לענין שבינו לבין לקוח, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו;
4. תביעה בעילה לפי חוק ההגבלים העסקיים;
5. תביעה בעילה הנובעת מזיקה לנייר ערך או ליחידה; לענין זה – "זיקה" – בעלות, החזקה, רכישה או מכירה;

ד ב ר י ה ס ב ר

תוספת שניה

המצומצם אשר הגביל הגשתן של תובענות ייצוגיות לעילות לפי אותו חוק. ההסדר המוצע מסיר את ההגבלה האמורה ומבהיר כי כל התחום הצרכני הוא נושא להגשת תובענות ייצוגיות.

הגבלות נוספות בהסדר הקיים נבעו מכך שרק צרכן, כהגדרתו בחוק הגנת הצרכן, היה רשאי להגיש תובענות ייצוגיות. מוצע להסיר גם הגבלה זו ולאפשר ניהול תובענות כאמור בידי לקוח.

פרטים 2 ו-3

פרטים אלה מרחיבים את ההסדרים הקבועים כיום בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), בחוק הפיקוח על קופות גמל ובחוק הפיקוח על הביטוח, בכך שאינם מגבילים את עילות התביעה כנגד בנק או מבטח לעילות הקבועות בחוקים האמורים. בדומה לפרט 1, גם כאן אומצה הגדרת רחבה ככל האפשר, שתמנע התדייניות בשאלת תחולת החוק.

בתוספת השניה מרוכזות, בהתאם לסעיף 3(א) לחוק המוצע, התביעות שבענינן ניתן להגיש תובענות ייצוגיות. רשימה זו מבוססת על ההסדרים הספציפיים הקיימים כיום, אך מרחיבה אותם ומוסיפה עליהם.

פרט 1

הפרט מרחיב על ההסדר הקבוע בחוק הגנת הצרכן, באופן שהוא מאפשר הגשת תובענה ייצוגית נגד עוסק כהגדרתו בחוק האמור, בקשר לענין שבינו לבין לקוח, בין אם התקשרו בעסקה ובין אם לאו. הפרט אינו מצמצם את הגשת התובענה הייצוגית לעילות הקבועות כיום בחוק הגנת הצרכן, לאור הביקורת שנמתחה על ההסדר

¹⁵ ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

¹⁶ ס"ח התשנ"ח, עמ' 202.

"יחידה" – כמשמעותה בחוק השקעות משותפות בנאמנות;

"נייר ערך" – כהגדרתו בחוק החברות וכן ניירות ערך כהגדרתם בסעיף 52 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968¹⁷;

6. תביעה בקשר למפגע סביבתי נגד גורם המפגע; לענין זה, "גורם המפגע", "מפגע סביבתי" – כמשמעותם בחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות);
7. תביעה בעילה לפי חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000¹⁸, ובלבד שלא נדרש במסגרתה סעד של פיצויים בלא הוכחת נזק לפי הוראות סעיף 5(ב) לחוק האמור;
8. תביעה בעילה של הפליה בעבודה לפי חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, ובלבד שלא נדרש במסגרתה סעד של פיצויים בלא הוכחת נזק לפי הוראות סעיף 10(א)(1) לחוק האמור, וכן תביעה בעילה כאמור לפי חוק שכר שווה לעובדת ולעובד;
9. תביעה בעילה לפי פרקים ד', ה' או ה'1 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, וכן תביעה בעילה לפי הוראות הנגישות לפי חוק התכנון והבניה כהגדרתן בסעיף 19א לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.
10. תביעה בעילה לפי פרק ב' לחוק עובדים זרים, התשנ"א-1991¹⁹;
11. תביעה בעילה לפי סעיפים 2 ו-6א לחוק שכר מינימום, התשמ"ז-1987²⁰.

ד ב ר י ה ס ב ר

פרטים 4 ו-5

הפליה בתחום העבודה ובתחומים נוספים, וזאת לאור החשיבות הציבורית והחברתית המוגברת שבאכיפת הוראות חוקים מסוג זה, ובהגנה על הזכויות הנגזרות מהם.

פרטים אלה חוזרים על ההסדרים הקבועים כיום בחוק ההגבלים העסקיים, בחוק החברות ובחוק השקעות משותפות בנאמנות.

פרט 6

עם זאת, מוצע לקבוע במפורש כי במסגרת תובענות ייצוגיות המוגשות לפי הוראות חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים או לפי חוק שוויון הזדמנויות בעבודה לא ניתן יהיה לדרוש פיצויים ללא הוכחת נזק. זאת, מאחר שבתובענה ייצוגית מן הראוי ש"דרך המלך" תהיה הוכחת נזק של חבר הקבוצה. כמו כן, לבית המשפט הסמכות הרגילה לפסוק פיצויים על דרך האומדן. פסיקת פיצויים ללא הוכחת נזק בתובענה ייצוגית עלולנ "להעניש" את הנתבע יתר על המידה, במיוחד לאור הסכומים המרביים לפיצוי מסוג זה הנקובים באותם חוקים. עם זאת, מאחר שלאחרונה הוקנתה אפשרות לתבוע פיצויים ללא הוכחת נזק במסגרת תובענה ייצוגית בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, ולאור ייחודיות ההסדר הקבוע בחוק האמור, מוצע לבחון את יישום ההסדר החדש האמור ולא לשנותו בשלב זה.

בחוק למניעת מפגעים סביבתיים נקבע כי תובע יכול להגיש תובענה בשם קבוצת אנשים לסעד בעין בלבד (צו מניעה), ואילו ההסדר המוצע מאפשר לו גם תביעה לסעד כספי. בנוסף, ההסדר הקבוע בחוק האמור הוא מסוג opt-in, ואילו ההסדר המוצע קובע, ככלל, הסדר של opt-out (ר' דברי ההסבר לסעיפים 10 ו-15).

פרטים 8 עד 11

כיום קיים הסדר של תובענה ייצוגית בתחום דיני העבודה, רק בחוק שכר שווה לעובדת ולעובד. לאחרונה הוסף הסדר של תובענה ייצוגית בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. מוצע לאפשר הגשת תובענה ייצוגית לפי חוקי עבודה נוספים וכן לפי חוקים שענינם

¹⁷ ס"ח התשכ"ח, עמ' 234.

¹⁸ ס"ח התשס"ה, עמ' 58.

¹⁹ ס"ח התשנ"א, עמ' 112.

²⁰ ס"ח התשמ"ז, עמ' 68.

נספח לדברי ההסבר

וזה נוסחם של הסעיפים שמוצע לבטלם:

חוק הגנת הצרכן

“פרק ו'1: תובענה ייצוגית

תובענה ייצוגית

35א. (א) צרכן, או ארגון צרכנים כמשמעותו לפי סעיף 31(ג) (להלן – התובע), רשאי לתבוע, בכפוף להוראות פרק זה, בשם קבוצת צרכנים בעילה אשר על פיה הוא יכול על פי חוק זה לתבוע בשמו ונגד כל נתבע אשר הצרכן רשאי לתבוע בשמו (להלן – תובענה ייצוגית).

(ב) מקום שעילת התובענה היא נזק, די בכך שהתובע יראה כי נגרם נזק לצרכן.

(ג) פסק דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית דין לגבי כל הנמנים עם הקבוצה, בכפוף לאמור בסעיף 35ג(ב).

אישור בית המשפט

35ב. הגשת תובענה ייצוגית טעונה אישור בית המשפט, והוא לא יאשרה אלא אם כן שוכנע שנתקיימו תנאים אלה:

(1) התובענה הוגשה בתום לב;

(2) גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת התובענה כתובענה ייצוגית;

(3) התובענה הייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת ביותר להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;

(4) קיים יסוד סביר להניח כי התובע מייצג בדרך הולמת את עניינם של כל הנמנים עם הקבוצה.

הגדרת הקבוצה

35ג. (א) אישור בית המשפט את הגשת התובענה כתובענה ייצוגית, יגדיר את הקבוצה שבשמה תוגש התובענה, ויורה על אופן פרסום החלטתו.

(ב) יראו כל מי שנמנה עם הקבוצה שהגדיר בית המשפט כמי שהסכים להגשת התובענה כתובענה ייצוגית, אלא אם כן הודיע לבית המשפט על רצונו שלא להיכלל בקבוצה, וזאת תוך ארבעים וחמישה ימים מיום פרסומה של החלטת בית המשפט; בית המשפט רשאי, לפי בקשה של אדם פלוני, להאריך לגביו את התקופה האמורה, אם ראה טעם מיוחד לכך.

הסדר או פשרה

35ד. תובע לא יסתלק מתובענה ייצוגית, ולא יעשה הסדר או פשרה עם נתבע, אלא באישור בית המשפט.

תקנות

35ה. (א) שר המשפטים רשאי לקבוע סדרי דין בכל ענין הנוגע לתובענה ייצוגית.

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות בדבר דרכי הוכחת הנזק שנגרם לכל אחד מן הנמנים עם הקבוצה התובעת.

הודעה

35ו. תובע המגיש תובענה ייצוגית יודיע על כך בכתב ליועץ המשפטי לממשלה ולממונה.

פטור מאגרה

35ז. תובענה ייצוגית תהיה פטורה מאגרת בית המשפט.

שכר טרחה של עורך-דין

35ח. שכר הטרחה של עורך הדין שייצג את התובע בתובענה ייצוגית יהיה טעון אישורו של בית המשפט; עורך הדין לא יקבל שכר טרחה בסכום העולה על הסכום שאישר בית המשפט.

35ט. פסק בית המשפט פיצוי כספי בתובענה ייצוגית, רשאי הוא להורות כי חלק הנראה לו מהסכום שפסק, לאחר ניכוי ההוצאות ושכר טרחת עורך דין, ישולם לתובע שטרם בהגשת התובענה ובהוכחתה, והיתרה תחולק בין הנמנים עם הקבוצה באופן יחסי לנזקיהם.

אי מניעת סעדים אחרים

35י. אין בהוראות פרק זה כדי למנוע מצרכן סעד משפטי אחר כלפי הנתבע.

חוק הבנקאות (שירות ללקוח)

”פרק ג’1: תובענה ייצוגית

תובענה ייצוגית

16א. (א) אדם, המועצה הישראלית לצרכנות או ארגון צרכנים אחר שאישר שר המשפטים לפי סעיף 31(ג) לחוק הגנת הצרכן, התשמ”א-1981⁷ (להלן – התובע), רשאי להגיש תובענה בשם קבוצת אנשים בשל כל עילה אשר בשלה יכול על פי חוק זה התובע לתבוע בשמו ונגד כל נתבע אשר התובע רשאי לתבוע בשמו (להלן – תובענה ייצוגית).

(ב) מקום שעילת התובעה היא נזק, די בכך שהתובע יראה כי נגרם לו נזק.

(ג) פסק דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית דין לגבי כל הנמנים עם הקבוצה, בכפוף להוראות סעיף 16ג(ב).

אישור בית המשפט

16ב. (א) הגשת תובענה ייצוגית טעונה אישור בית המשפט, והוא לא יאשרה אלא אם כן שוכנע שנתקיימו התנאים האלה:

- (1) גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת התובענה כתובענה ייצוגית;
  - (2) קיימת אפשרות סבירה ששאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה יוכרעו בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה;
  - (3) הגשת התובענה הייצוגית היא דרך עדיפה על הגשת תביעות אישיות, מוצדקת והוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;
  - (4) קיים יסוד סביר להניח כי התובע מייצג בדרך הולמת את ענינם של כל הנמנים עם הקבוצה.
- (ב) בית המשפט רשאי להתחשב גם בנזק הצפוי מניהולה של התובענה כתובענה ייצוגית לנתבע, לכלל לקוחותיו ולציבור, לעומת התועלת הצפויה מניהולה בדרך זו לקבוצה ולציבור.

הגדרת הקבוצה

16ג. (א) אישור בית המשפט את הגשת התובענה כתובענה ייצוגית, יגדיר את הקבוצה שבשמה תוגש התובענה, ויורה על אופן פרסום החלטתו.

(ב) יראו כל מי שנמנה עם הקבוצה שהגדיר בית המשפט כמי שהסכים להגשת התובענה כתובענה ייצוגית, אלא אם כן הודיע לבית המשפט על רצונו שלא להימנות עם הקבוצה, וזאת תוך ארבעים וחמישה ימים מיום פרסומה של החלטת בית המשפט; בית המשפט רשאי, לפי בקשה של אדם פלוני, להאריך לגבי אותו התקופה האמורה, אם ראה טעם מיוחד לכך.

הסדר או פשרה

16ד. תובע לא יסתלק מתובענה ייצוגית, ולא יעשה הסדר או פשרה עם נתבע, אלא באישור בית המשפט.

תקנות

16ה. (א) שר המשפטים יקבע סדרי דין לענין הגשת תובענה ייצוגית וניהולה, והוא רשאי לקבוע דרכים לשמיעת עמדתם של היועץ המשפטי לממשלה ושל המפקח.

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות בדבר דרכי הוכחת הנזק שנגרם לכל אחד מהנמנים עם הקבוצה.

הודעה

101. תובע המגיש תובענה ייצוגית יודיע על כך בכתב ליועץ המשפטי לממשלה ולמפקח.

פטור מאגרה

102. הגשת תובענה ייצוגית תהיה פטורה מתשלום אגרת בית המשפט.

שכר טרחה של עורך־דין

103. שכר הטרחה של עורך הדין שייצג את התובע בתובענה ייצוגית יהיה טעון אישורו של בית המשפט.

שיפוי ופיצוי מיוחד

104.ט. (א) פסק בית המשפט פיצוי כספי בתובענה ייצוגית, רשאי הוא:

- (1) להורות כי הפיצויים ישולמו לאלתר או תוך תקופה שבית המשפט יקבע;
- (2) להורות כי הפיצויים ישולמו בתשלומים תקופתיים, בתנאים שבית המשפט יקבע;
- (3) להורות כי חלק הנראה לו מהסכום שפסק, לאחר ניכוי ההוצאות ושכר טרחת עורך דין, ישולם לתובע שטרם בהגשת התובענה ובהוכחתה, והיתרה תחולק בין הנמנים עם הקבוצה באופן יחסי לנזקיהם, או בכל דרך אחרת שיורה בית המשפט.

(ב) ראה בית המשפט כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה, כולם או חלקם, אינו מעשי בנסיבות הענין, בין משום שלא ניתן לזהותם ולבצע את התשלום בעלות סבירה ובין מסיבה אחרת, רשאי הוא להורות על כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, כפי שימצא לנכון בנסיבות הענין.

אי מניעת סעדים אחרים

105. אין בהוראות פרק זה כדי למנוע מתובע לפי חוק זה סעד משפטי אחר כלפי נתבע.

חוק הפיקוח על עסקי ביטוח

“פרק ה'1: תובענה ייצוגית

תובענה ייצוגית

62א. (א) אדם, המועצה הישראלית לצרכנות או ארגון צרכנים אחר שאישר שר המשפטים לפי סעיף 31(ג) לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981⁴ (להלן – התובע), רשאי להגיש תובענה בשם קבוצת אנשים בשל כל עילה אשר בשלה יכול התובע לתבוע בשמו ונגד כל נתבע אשר התובע רשאי לתבוע בשמו לפי סעיפים 38 ו-39 וכן לפי פרק ה' (להלן – תובענה ייצוגית).

(ב) מקום שעילת התובענה הייצוגית, בהתאם להוראות סעיף קטן (א), היא נזק, די בכך שהתובע יראה כי נגרם לו נזק.

(ג) פסק דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית דין לגבי כל הנמנים עם הקבוצה, בכפוף להוראות סעיף 62ג(ב).

אישור בית המשפט

62ב. הגשת תובענה ייצוגית טעונה אישור בית המשפט, והוא לא יאשרה אלא אם כן שוכנע שנתקימו התנאים האלה:

- (1) גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת התובענה כתובענה ייצוגית;
- (2) קיימת אפשרות סבירה ששאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה יוכרעו בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה;

(3) הגשת התובענה הייצוגית היא דרך עדיפה על הגשת תביעות אישיות, מוצדקת והוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;

(4) קיים יסוד סביר להניח כי התובע מייצג בדרך הולמת את עניינם של כל הנמנים עם הקבוצה.

הגדרת הקבוצה

62ג. (א) אישר בית המשפט את הגשת התובענה כתובענה ייצוגית, יגדיר את הקבוצה שבשמה תוגש התובענה, ויורה על אופן פרסום החלטתו.

(ב) יראו כל מי שנמנה עם הקבוצה שהגדיר בית המשפט כמי שהסכים להגשת התובענה כתובענה ייצוגית, אלא אם כן הודיע לבית המשפט על רצונו שלא להימנות עם הקבוצה, וזאת תוך ארבעים וחמישה ימים מיום פרסומה של החלטת בית המשפט; בית המשפט רשאי, לפי בקשה של אדם פלוני, להאריך לגביו את התקופה האמורה, אם ראה טעם מיוחד לכך.

הסדר או פשרה

62ד. תובע לא יסתלק מתובענה ייצוגית, ולא יעשה הסדר או פשרה עם נתבע, אלא באישור בית המשפט.

תקנות

62ה. (א) שר המשפטים יקבע סדרי דין לענין הגשת תובענה ייצוגית וניהולה, והוא רשאי לקבוע דרכים לשמיעת עמדתם של היועץ המשפטי לממשלה ושל המפקח, ובהסכמת שר התעשייה והמסחר – גם את עמדתם של המועצה הישראלית לצרכנות או של ארגון צרכנים אחר האמור בסעיף 62א(א) (להלן – ארגון צרכנים).

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות בדבר דרכי הוכחת הנוק שנגרם לבל אחד מהנמנים עם הקבוצה.

הודעה

62ו. תובע המגיש תובענה ייצוגית יודיע על כך בכתב ליועץ המשפטי לממשלה ולמפקח.

פטור מאגרה

62ז. הגשת תובענה ייצוגית תהיה פטורה מתשלום אגרת בית המשפט.

שכר טרחה של עורך דין

62ח. שכר הטרחה של עורך הדין שייצג את התובע בתובענה ייצוגית יהיה טעון אישורו של בית המשפט.

שיפוי ופיצוי מיוחד

62ט. (א) פסק בית המשפט פיצוי כספי בתובענה ייצוגית, רשאי הוא:

(1) להורות כי הפיצויים ישולמו לאלתר או תוך תקופה שבית המשפט יקבע;

(2) להורות כי הפיצויים ישולמו בתשלומים תקופתיים, בתנאים שבית המשפט יקבע;

(3) להורות כי חלק הנראה לו מהסכום שפסק, לאחר ניכוי ההוצאות ושכר טרחת עורך דין, ישולם לתובע שטרח בהגשת התובענה ובהוכחתה, והיתרה תחולק בין הנמנים עם הקבוצה באופן יחסי לנזקיהם, או בכל דרך אחרת שיוורה בית המשפט.

(ב) ראה בית המשפט כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה, כולם או חלקם, אינו מעשי בנסיבות הענין, בין משום שלא ניתן לזהותם ולבצע את התשלום בעלות סבירה ובין מסיבה אחרת, רשאי הוא להורות על כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, כפי שימצא לנכון בנסיבות הענין.

אי מניעת סעדים אחרים

62י. אין בהוראות פרק זה כדי למנוע מתובע לפי חוק זה סעד משפטי אחר כלפי נתבע.

חוק ההגבלים העסקיים "פרק ו'1: תובענה ייצוגית"

תובענה ייצוגית

446. (א) אדם או ארגון צרכנים (להלן – התובע) רשאי להגיש תובענה בשם קבוצת אנשים בשל כל עילה אשר בשלה יכול על פי חוק זה התובע לתבוע בשמו נגד כל נתבע אשר התובע יכול לתבוע בשמו (להלן – תובענה ייצוגית).

(ב) פסק דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית דין לגבי כל הנמנים עם הקבוצה, בכפוף להוראות סעיף 446ג(ב).

אישור בית המשפט

446. בגשת תובענה ייצוגית טעונה אישור בית המשפט או בית הדין, לפי הענין (בפרק זה – בית המשפט), והוא לא יאשרה אלא אם כן שוכנע שנתקיימו התנאים האלה:

- (1) גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת התובענה כתובענה ייצוגית;
- (2) קיימת אפשרות סבירה ששאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לקבוצה יוכרעו בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה;
- (3) הגשת התובענה הייצוגית היא דרך עדיפה על הגשת תביעות אישיות, מוצדקת והוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;
- (4) קיים יסוד סביר להניח כי התובע מייצג בדרך הולמת את עניינם של כל הנמנים עם הקבוצה.

הגדרת הקבוצה

446. (א) אישור בית המשפט את הגשת התובענה כתובענה ייצוגית, יגדיר את הקבוצה שבשמה תוגש התובענה הייצוגית ויורה על אופן פרסום החלטתו.

(ב) יראו מי שנמנה עם הקבוצה שהגדיר בית המשפט כמי שהסכים להגשת התובענה כתובענה ייצוגית, אלא אם כן הודיע לבית המשפט על רצונו שלא להימנות עם הקבוצה, וזאת תוך ארבעים וחמישה ימים מיום פרסומה של החלטת בית המשפט; בית המשפט רשאי, לפי בקשה של אדם פלוני, להאריך לגביו את התקופה האמורה, אם ראה טעם מיוחד לכך.

הסדר או פשרה

446. ד. תובע לא יסתלק מתובענה ייצוגית, ולא יעשה הסדר או פשרה עם נתבע, אלא באישור בית המשפט.

תקנות

446. ה. (א) שר המשפטים יקבע סדרי דין לענין הגשת תובענה ייצוגית וניהולה והוא רשאי לקבוע דרכים לשמיעת עמדתם של היועץ המשפטי לממשלה ושל הממונה.

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות בדבר דרכי הוכחת הנזק שנגרם לכל אחד מהנמנים עם הקבוצה.

הודעה

446. ו. תובע המגיש תובענה ייצוגית יודיע על כך בכתב ליועץ המשפטי לממשלה ולממונה.

146. פטור מאגרה

הגשת תובענה ייצוגית תהיה פטורה מתשלום אגרת בית המשפט.

שכר טרחה של עורך-דין

446. ח. שכר הטרחה של עורך הדין שייצג את התובע בתובענה ייצוגית יהיה טעון אישורו של בית המשפט.

ט.46. (א) פסק בית המשפט פיצוי כספי בתובענה ייצוגית, רשאי הוא:

- (1) להורות כי הפיצויים ישולמו לאלתר או תוך תקופה שבית המשפט יקבע;
- (2) להורות כי הפיצויים ישולמו בתשלומים תקופתיים, בתנאים שבית המשפט יקבע;
- (3) להורות כי חלק הנראה לו מהסכום שפסק, לאחר ניכוי ההוצאות ושכר טרחת עורך דין, ישולם לתובע שטרם בהגשת התובענה ובהוכחתה, והיתרה תחולק בין הנמנים עם הקבוצה באופן יחסי לנזקיהם, או בכל דרך אחרת שיורה בית המשפט.

(ב) ראה בית המשפט כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה, כולם או חלקם, אינו מעשי בנסיבות הענין, בין משום שלא ניתן לזהותם ולבצע את התשלום בעלות סבירה ובין מסיבה אחרת, רשאי הוא להורות על כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, כפי שימצא לנכון בנסיבות הענין.

אי מניעת סעדים אחרים

46. אין בהוראות פרק זה כדי למנוע מתובע לפי חוק זה סעד משפטי אחר כלפי נתבע.

חוק השקעות משותפות בנאמנות

תובענה ייצוגית

"41. בעל יחידה רשאי לתבוע, בשם קבוצת בעלי יחידות, את מנהל הקרן הנאמן, דירקטור של אחד מהם או חבר ועדת דירקטוריון, בשל כל עילה על פי חוק זה ויחולו על התביעה הוראות סימן ב' לפרק השלישי בחלק החמישי לחוק החברות, התשנ"ט-1999, בשינויים המחויבים."

חוק שכר שווה לעובדת

תובענה ייצוגית

"11. (א) עובד רשאי לתבוע, בכפוף להוראות סעיף זה, בשם קבוצת עובדים בעילה אשר על פיה הוא יכול, על פי חוק זה, לתבוע בשמו (להלן – תובענה ייצוגית).

(ב) פסק-דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית דין לגבי כל הנמנים עם הקבוצה.

(ג) הגשת תובענה ייצוגית טעונה אישור בית-הדין לעבודה, והוא יאשרה אם שוכנע שנתקיימו תנאים אלה:

- (1) התובענה הוגשה בתום לב;
- (2) גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת התובענה כתובענה ייצוגית;
- (3) התובענה הייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת ביותר להכרעה במחלוקת, כנסיבות הענין;
- (4) קיים יסוד להניח כי התובע מייצג בדרך הולמת את עניינם של כל הנמנים עם הקבוצה;
- (ד) אישור בית-הדין את הגשת התובענה כתובענה ייצוגית, יגדיר תחילה את קבוצת העובדים שבשמה תוגש התובענה ויורה על אופן פרסום החלטתו.

(ה) יראו כל מי שנמנה עם הקבוצה שהגדיר בית הדין כמי שהסכים להגשת התובענה כתובענה ייצוגית, אלא אם כן הודיע לבית הדין על רצונו שלא להיכלל בקבוצה, תוך ארבעים וחמישה ימים מיום פרסומה של החלטת בית הדין.

(ו) תובע לא יסתלק מתובענה ייצוגית, ולא יעשה הסדר או פשרה עם נתבע, אלא באישור בית-הדין לעבודה."

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

תובענה ייצוגית

"19נד. (א) אדם עם מוגבלות, ארגון העוסק בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות או הנציבות רשאים להגיש תובענה בשם קבוצת אנשים עם מוגבלות, בשל כל עילה אשר בשלה הם יכולים לתבוע על פי פרק

זה, פרק ה' או לפי הוראות הנגישות שלפי חוק התכנון והבניה ונגד כל נתבע שהם רשאים לתבוע (בפרק זה – תובענה ייצוגית).

(ב) מקום שעילת התובענה היא נזק, די בכך שהתובע יראה כי נגרם נזק לאדם עם מוגבלות.

(ג) פסק דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית דין לגבי כל הנמנים עם הקבוצה, בכפוף לאמור בסעיף 19(ב).

אישור בית המשפט לתובענה ייצוגית

19ונה. הגשת תובענה ייצוגית טעונה את אישור בית המשפט, והוא לא יאשרה אלא אם כן שוכנע שנתקיימו תנאים אלה:

- (1) התובענה הוגשה בתום לב;
- (2) גודלה של הקבוצה מצדיק הגשת התובענה כתובענה ייצוגית;
- (3) התובענה הייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת ביותר להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין;
- (4) קיים יסוד סביר להניח כי התובע מייצג בדרך הולמת את ענינם של כל הנמנים עם הקבוצה.

הגדרת הקבוצה בתובענה ייצוגית

19ונה. (א) אישר בית המשפט הגשת תובענה כתובענה ייצוגית, יגדיר את הקבוצה שבשמה תוגש התובענה, ויורה על אופן פרסום החלטתו.

(ב) יראו כל מי שנמנה עם הקבוצה שהגדיר בית המשפט כמי שהסכים להגשת התובענה כתובענה ייצוגית, אלא אם כן הודיע לבית המשפט על רצונו שלא להיכלל בקבוצה, וזאת בתוך ארבעים וחמישה ימים מיום פרסומה של החלטת בית המשפט; בית המשפט רשאי, לפי בקשה של אדם פלוני, להאריך לגביו את התקופה האמורה, אם ראה טעם מיוחד לכך.

סייג להסדר או פשרה בתובענה ייצוגית

19ונה. תובע לא יסתלק מתובענה ייצוגית, ולא יעשה הסדר או פשרה עם נתבע, אלא באישור בית המשפט.

תקנות לענין תובענה ייצוגית לפי פרק זה

19ונה. (א) שר המשפטים רשאי לקבוע סדרי דין בכל ענין הנוגע לתובענה ייצוגית לפי פרק זה.

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות בדבר דרכי הוכחת הנזק שנגרם לכל אחד מן הנמנים עם הקבוצה התובעת לפי הוראות פרק זה.

הודעה לתובענה ייצוגית

19ונה. תובע המגיש תובענה ייצוגית יודיע על כך בכתב ליועץ המשפטי לממשלה ולנציב.

פטור מאגרה לתובענה ייצוגית

19ונה. תובענה ייצוגית פטורה מאגרת בית המשפט.

שכר טרחה של עורך דין בתובענה ייצוגית

19וסא. שכר הטרחה של עורך הדין שייצג את התובע בתובענה ייצוגית יהיה טעון את אישורו של בית המשפט; עורך הדין לא יקבל שכר טרחה בסכום העולה על הסכום שאישר בית המשפט.

שיפוי ופיצוי מיוחד לתובענה ייצוגית

19וסב. פסק בית המשפט פיצויי כספי בתובענה ייצוגית, רשאי הוא להורות כי חלק הנראה לו מהסכום שפסק, לאחר ניכוי ההוצאות ושכר טרחת עורך דין, ישולם לתובע שטרם בהגשת התובענה ובהוכחתה, והיתרה תחולק בין הנמנים עם הקבוצה באופן יחסי לנוקיהם.

הגבלת סך פיצוי בלא הוכחת נזק בתובענה ייצוגית

1908. בתובענה ייצוגית כנגד נושא משרה בתאגיד, כמשמעותו בסעיף 19ג, יוגבל סך הפיצוי בלא הוכחת נזק לסכום האמור בסעיף 19א(ב).

אי מניעת סעדים אחרים בתובענה ייצוגית

1908. אין בהוראות סעיפים 19ג עד 19ז כדי למנוע מאדם עם מוגבלות סעד משפטי אחר כלפי הנתבע.

חוק הפיקוח על קופות גמל

תובענה ייצוגית

53. הוראות פרק ה' לחוק הפיקוח על הביטוח, למעט סעיף 62(ב) שבו, יחולו על עמית בקופת גמל ביחס להפרת הוראה מההוראות לפי חוק זה או מהוראות התקנון.

חוק החברות

"סימן ב': תובענה ייצוגית

תובענה ייצוגית

207. (א) בסימן זה –

"זיקה" – בעלות, החזקה, רכישה או מכירה;

"נייר ערך" – כהגדרת "ניירות ערך" בחוק ניירות ערך, ולרבות ניירות ערך המונפקים בידי הממשלה ואופציה או חוזה עתידי כהגדרתם בסעיף 64(ב) לחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד–1994;

"חברה ציבורית" – חברה שניירות הערך שלה רשומים למסחר בבורסה בישראל או שהוצעו לציבור בישראל על פי תשקיף כמשמעותו בחוק ניירות ערך.

(ב) מי שלו עילת תביעה על פי כל דין הנובעת מזיקה לנייר ערך, רשאי לתבוע באישור בית המשפט כאמור בסעיף 210, בשם קבוצה שלכל אחד מן הנמנים עמה עילת תביעה הנובעת מאותה זיקה לנייר ערך.

הודעה

208. תובע המגיש תובענה ייצוגית יודיע על כך בכתב ליועץ המשפטי לממשלה; נבעה עילת התביעה מזיקה לנייר ערך המונפק בידי הממשלה, לאופציה או לחוזה עתידי כהגדרתם בסעיף 64(ב) לחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד–1994, או לנייר ערך של חברה ציבורית, יודיע על כך התובע גם לרשות ניירות ערך.

מימון רשות

209. (א) תובע המבקש לתבוע בתובענה ייצוגית הנובעת מזיקה לנייר ערך המונפק בידי הממשלה, לאופציה או לחוזה עתידי כהגדרתם בסעיף 64(ב) לחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד–1994, או לנייר ערך של חברה ציבורית, רשאי לבקש מרשות ניירות ערך לשאת בהוצאותיו.

(ב) שוכנעה רשות ניירות ערך כי יש בתובענה ענין לציבור וכי יש סיכוי סביר שבית המשפט יאשר אותה כתובענה ייצוגית, רשאית היא לשאת בהוצאות התובע, בסכום ובתנאים שתקבע.

(ג) פסק בית המשפט לטובת התובע, רשאי הוא להורות בפסק הדין על שיפוי רשות ניירות ערך בשל הוצאותיה.

אישור בית המשפט

210. (א) בית המשפט רשאי לאשר תובענה ייצוגית אם מצא כי, לכאורה, נתקיימו כל התנאים האלה:

(1) נתקיימו יסודות העילה, ומקום שיסוד מיסודות העילה הוא נזק, די בכך שהתובע הראה לכאורה, לענין הנזק, את נזקו הוא;

(2) שאלות מהותיות של עובדה ומשפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה יוכרעו בתובענה;

(3) התובענה הייצוגית היא הדרך המתאימה ביותר להכרעה במחלוקת בנסיבות הענין, בשים לב, בין השאר, לגודלה של הקבוצה;

(4) ענינים של כל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת בידי התובע; הנתבע לא רשאי לערער או לבקש לערער על החלטה בענין זה.

(ב) בית המשפט לא יאשר את התובענה הייצוגית אם מצא כי התובענה הוגשה בחוסר תום לב.

הגדרת הקבוצה

211. (א) אישר בית המשפט את הגשת התובענה כתובענה ייצוגית, יגדיר את הקבוצה שבשמה תוגש התובענה, ויורה לתובע על אופן פרסום החלטתו.

(ב) יראו את מי שנמנה עם הקבוצה כפי שהוגדרה בידי בית המשפט כמי שהסכים להיכלל בקבוצה, אלא אם כן הודיע לבית המשפט על רצונו שלא להיכלל בקבוצה, וזאת בתוך שישים ימים מיום פרסומה של החלטת בית המשפט; בית המשפט רשאי, לפי בקשה של אדם פלוני, להאריך לגביו את התקופה האמורה, אם ראה טעם מיוחד לכך.

מעשה בית דין

212. פסק דין בתובענה ייצוגית יהווה מעשה בית דין לגבי כל הנמנים עם הקבוצה, כפוף להוראות סעיף 211.

הסדר או פשרה

213. (א) תובע לא יסתלק מתובענה ייצוגית, ולא ייעשו הסדר או פשרה עם נתבע, אלא באישור בית המשפט.

(ב) נתבקש בית המשפט לאשר הסדר או פשרה, יורה על פרסום הודעה על פרטי ההסדר או הפשרה; חברי הקבוצה רשאים להגיש, בתוך המועד שיקבע בית המשפט, התנגדות לאישור ההסדר או הפשרה.

שכר טרחת עורך דין

214. בית המשפט יקבע את שכר הטרחה של עורך הדין שייצג את הקבוצה; עורך הדין לא יקבל שכר טרחה בסכום העולה על הסכום שקבע בית המשפט.

גמול לתובע

215. פסק בית משפט לטובת התובע, רשאי הוא להורות על תשלום גמול לתובע שטרח בהגשת התובענה ובהוכחתה.

פיצוי והוצאות

216. (א) פסק בית המשפט על פיצוי כספי בתובענה הייצוגית, רשאי הוא להורות כי נוסף על הפיצוי ישולמו הוצאות, בסכום שקבע, לכל אחד מחברי הקבוצה בעבור הטרחה הכרוכה בהוכחת הזכות לסעד.

(ב) פסק בית המשפט סכום כולל של פיצוי כספי בתובענה, רשאי הוא לתת הוראות לגבי השימוש ביתרה שתיוותר אם חלק מחברי הקבוצה לא טרחו להוכיח את זכותם לסעד.

סעדים אחרים

217. כפוף להוראות סעיף 212, אין בהוראות סימן זה כדי למנוע סעד משפטי אחר כלפי נתבע.

סייג לתחולה

217א. הוראות סימן זה לא יחולו בשל עילה שנוצרה לפני יום כ' בחשון התשמ"ט (31 באוקטובר 1988).

218. תקנות

(א) השר יקבע סדרי דין לענין הגשת תובענה ייצוגית וניהולה, ובדבר אגרת בית המשפט.

(ב) השר רשאי לקבוע הוראות בדבר דרכי הוכחת הנזק של כל אחד מן הנמנים עם הקבוצה."